Cena : za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

Leto II. Številka 14
IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA Celovec, 5. aprila 1946.

Zidajmo sami svoj dom!

Če človek potuje po Koroški zemlji, predvsem še po ozemlju na katerem prebivajo Slovenci in Nemci, se mu nehote vsili vprašanje: Odkod nemir in nezadovoljstvo med ljudmi, ki drugače v miru med seboj žive?

Brez smisla je, da bi se v želji za zadovoljivim odgovorom ozirali v preteklost in drug drugemu očitali napake, ki smo jih naredili. Dogodki, ki so prešli v zgodovino so minuli in nikdar več jih ne bo nazaj. Tudi popravili jih ne bomo več. Največ kar moremo storiti je to, da se iz preteklosti naučimo, kaj nam koristi in kaj škoduje. To je edino, kar lahko iz preteklosti vzamemo v bodočnost.

Ljudje, ki bodo hoteli Koroško vprašanje nepristransko in zadovoljivo rešiti, bodo morali upoštevati, da živita na Koroškem dva naroda, od katerih nobeden ni upravičen do kakih predpravic. Kar pripada enemu, do tega ima vsekakor tudi drugi pravico in obratno. Če se postavimo na to stališče, potem Koroškim Slovencem ne moremo zameriti, da je njihovo vedenje do sosednjega naroda večkrat odklonilno posebno še zaradi tega, ker pri ljudeh, ki danes Koroško vprašanje rešujejo, ne vidijo resnega namena za ustvaritev mirnega sožitja.

Na drugi strani bi pa človek lahko razumel avstrijske oblasti, ki do Slovencev, če smo odkriti, niso preveč dobrohotne; ker imajo strah pred težnjo slovenskih politikov, da bi se del Koroške odcepil od Avstrije. Enim, kakor tudi drugim bi upravičeno povedali, da duše Korošca ne razumejo. Če vprašaš, pa naj si bo Nemca ali Slovenca, kaj si želi, vsak bo rekel: „Miru si želim!"

Da, Korošci si želijo miru! Povprečnemu človeku so pač malo razna gesla in spletkarije raznih političnih strank. Slovenec na Koroškem si želi predvsem to, da bi v deželi, ki je tudi njegova, imel vsaj nekaj besede. Nemci ne smejo misliti, da bi z ugodnostmi, ki bi jih dali Slovencem na kulturnem, gospodarskem, pa tudi političnem področju škodovali skupnosti. Zavedati bi se morali, da bi edino to lahko privedlo do končnega pomirjenja pri nas. Prav tako pa morajo vedeti Slovenci, da morajo tudi oni aktivno sodelovati pri izgradnji dežele in se ne vdajati odklonilnosti pri vsaki priliki, kjer se jim zdi, da so pri pravicah prikrajšani.

Morda je potrebno povdariti še to, da moramo graditi bodoče življenje na Koroškem iz nas samih, brez kakršnih koli šepetalcev iz juga ali severa, oziroma vzhoda ali zahoda. Koroško vprašanje je problem, ki ga bo enkrat le treba dokončno rešiti, pa če se bomo temu še tako izmikali. Vedeti pa moramo, da je operacija tem težja, čim daljša je bolezen. Združimo se torej v dobri volji in razčistimo nezdravo ozračje, ki vlada pri nas. Danes, ko imamo tu zasedbeno oblast, ki lahko nepristransko sodi o naših razmerah, bomo vsekakor lažje dosegli pravično rešitev. Koroško vprašanje ni samo vprašanje Slovencev! Gotovo je to v enaki meri važno za Nemce, če ne še bolj.

Kaj pomaga, da z ene strani očitajo Slovencem protidržavno delovanje, če jim pa na drugi strani odrekajo najosnovnejše pravice. Ali mislite, da bi škodovalo skupnosti, če bi naprimer pred Št. Jakobom pisalo na tabli razen „St. Jakob im Rosental" še „Št. Jakob v Rožni dolini". Gotovo nič! Tudi stroški ne bi bili veliki, ker bi to ljudje sami radi napravili. Na drugi strani bi pa to veliko pomenilo, ker bi Slovenci videli, da jih nima nihče namena izbrisati iz zemlje, marveč jim dati vse možnosti za svoboden razvoj v bodočnosti. In ko bi enkrat Slovenci imeli vse, kar jim pripada, tatkrat bi rad poznal tistega, ki bi mu lahko upravičeno očitali protidržavno politiko. Dokler pa manjšina v državi ne dobi svojih pravic, je pa vsekakor upravičena in ji tega ne more nihče šteti v zlo, če si v zunanjem svetu išče zaščitnikov.

Namen teh vrstic je, da bi vsi prisluhnili utripu Koroške in odstranili to medsebojno preziranje in hujškanje naroda proti narodu, od katerega nima nihče koristi, temveč le škodo.

Vprašanja prehrane na Koroškem

Iz govora deželnega glavar'a g. Piesch-a

Kakor že lahko razvidite iz nekega vprašanja v deželnem zboru, je deželna vlada poizkusila vse, da bi zboljšala stanje prehrane na Koroškem. Korošci sami ne moremo rešiti tega vprašanja ,kajti prehrana narodov vsega sveta je z nekaterimi izjemami vse preje kakor pa zajamčena. To nesrečo je pred vsem povzročilo dolgo trajanje vojne. Evropska kriza v prehrani ima pa še popolnoma drug vzrok. Vsako deželo, katero je Nemčija zavzela ali pa zasedla, so opolnomočenci nacistov temeljito izropali. Tako se je zgodilo na Poljskem, tako je bilo v Franciji, Romuniji, Srbiji in Madžarski. A ko je nacistični vojni stroj prevalil Ukrajino, največjo in najbogatejšo žitnico Evrope, so vso žitno zalogo zajeli in spravili prebivalstvo na beraško palico. Torej ni čudno, da je bila Evropa leta 1945. brez vsakršnih živilskih zalog.

Evropa je lahko pričakovala pomoč samo od celin, katerih vojna ni prizadela; torej od Amerike in Avstralije.

Ko so maja 1945. leta Angleži zasedli Koroško in Štajersko, nismo imeli v deželi več krušnega žita, kakor samo za 1 kg za vsako živilsko nakaznico. Britanska vojna vlada je vedela za to stanje in je od prvega dne prevzela obskrbo s kruhom ter stalno dobavljala tudi razna druga živila. Pri tej ugotovitvi moramo izreči zahvalo Britanski vojni vladi. Zadnja žetev je bila na Koroškem zelo slaba. Ugotovljene zaloge žita, katere so oddali po odbitku lastnih potreb so pokazale, da je Koroška dežela pridelala kruha za kvečjemu dva meseca. Ta kruh smo že zdavnaj porabili in tudi sedaj nam ga je zopet britanska vojaška vlada dobavljala.

Korošči in Korošice! Ne mislite, da morda iz kakšne zlobe ne izdamo potrebne moke. Nobena stavka, nobeno drugo sredstvo ne more ničesar spremeniti na svetovnem položaju prehrane, kakor pa samo dobra nova žetev in izkoriščanje vsakega koščka zemlje. Kdor v sedanjem času ovira ali pa celo škoduje obnovi, žaga vejo na kateri sam sedi. Vsled tega Vas naprošam, da stisnete zobe in se postavite v vrste delavnih. Prepričan sem, da bomo premagali to krizo, in da se nam bo posrečilo čeprav z lačnim želodcem dočakati novo žetev. Ali vsakdor mora pomagati. Od kmetijstva pa pričakujemo, da bo tudi ono prevzelo resnično žrtev in oddalo vsako zrnce za narodno prehrano, katerega le more pogrešati. Bilo bi neznosno, če bi kmetijstvo črpalo iz polnega, medtem ko mora ostalo prebivalstvo živeti od nakaznic. Mislim, da se bomo tudi tokrat zanesli na čut skupnosti našega kmetijstva.

Korošci in Korošice! Sledite mojemu klicu!

Na skupni poti

V četrtek 28. marca so se zbrali v Celovškem študiju sodelavci „Koroške Kronike" z Mr. Sharpom, šefom slovenske sekcije pri PWB, da se pred mikrofonom pogovore o bodočem delu pri listu in slovenskih radijskih oddajah.

Mr. Sharp je med drugim rekel: „Če se pogovarjamo o slovenskem vprašanju ne smemo nikdar pozabiti, da živijo Slovenci in Nemci drug poleg drugega že 12 stoletij na tem ozemlju. Nihče ne sme trditi, da je koroška nemška ali obratno, kajti to je le izzivanje ene ali druge narodnosti.

Ne da se zanikati, da so bili Slovenci v preteklosti večkrat zapostavljeni. Ravno tako se ne da zanikati, da je današnja situacija bistveno drugačna kot je bila pred enim letom. Ni mi treba navajati vseh poizkusov, ki so bili podvzeti za ureditev razmer, kajti moji poslušalci so jih na lastni koži občutili in vedo bolje kot jaz kako daleč so uspeli. Mislim, da bo življenje na Koroškem znosno še le takrat, če bosta oba naroda drug drugega spoštovala. Z eno besedo: Vsi Avstrijci se morajo povrniti k tisti znosnosti, o kateri tako veliko govorijo, a je v praksi na Koroškem ni videti. Zelo obžalujem, da me izkustva iz zadnje dobe le preveč spominjajo na razmere v Nemčiji za časa Hitlerja. Ali misli ta, ki hoče zastopati Slovence, da so tudi Nemci povsod? Ali misli Nemec, da imajo Slovenci drugo naziranje o življenju kot on? Kje je ostala tradicija Avstro-ogrske monarhije s svojimi dvanajstimi narodi!

Stremljenje britanskih oblasti gre za tem, da se kulturno življenje Slovencev na Koroškem poživi. Upam si trditi, da sta časopis in radio vsaj nekoliko doprinesla k dosegi tega cilja.

Razgovori, ki jih je imelo vodstvo slovenskih radijskih oddaj s predstavniki Prosvetne zveze, so kaj kmalu pokazali zadovoljive sadove. Že v nedeljo 31. marca ste lahko slišali v radiu naš skupen prenos.

Kot uvod v ta razveseljivi dogodek sta spregovorila Mr. Sharp in prof. dr. Tischler.

Stanje se mora sčasoma izpremeniti . . .

Mr. Sharp je rekel: „Kakor smo že javili v naših oddajah in v „Koroški Kroniki", se pričenja z današnjo oddajo uresničevati združeno sodelovanje Britanske informacijske službe in Slovenske prosvetne zveze.

Vem, kako marsikateri Koroški Slovenec visi na Prosvetni zvezi. Prosvetna zveza je bila ona, ki mu je nudila skozi vsa leta okvir za izvajanje njegove prosvetne nadarjenosti, dokler je niso končno leta 1941 prepovedale in razpustile nemške oblasti. Prosvetna zveza je gotovo pomembno doprinašala k obstoju slovenske kulture na Koroškem v splošnem, ki bi drugače potom napredujočega postopka germanizacije mogoče že minula.

Pri tej priliki bi hotel naglasiti, da se ne smemo zadovoljiti z uvedbo in izgradnjo takšnih prireditev, kakršna je današnja, ki jo boste slišali preko zvočnika.

Še dolgo ne zadostuje, da imajo Slovenci priliko kulturnega udejstvovanja. Naša težnja mora biti, privesti kulturno življenje Koroške na kolikor mogoče enotno podlago. Saj veste, kako mislim. O stvarnosti, da je koroško področje že stoletja naseljeno po dveh narodih, ni niti dvoma, niti spremembe. Da marsikateri Koroški Nemec ne vidi Slovencev, medtem ko se je marsikateri Slovenec moral za obstoj svojega jezika in kulture težko boriti in se mestoma še mora, priznam. **Ali upam si trditi, da se mora to stanje sčasoma spremeniti, če hočemo sploh še kedaj govoriti o slogi v deželi.** To se po mojem mnenju zgodi lahko samo, ako se narodi Koroške odločijo, da ne živijo več razdvojeno med seboj in se ne vedejo tako, kakor da eden ali drugi sploh ne bi obstojal. In s tem pridem do jedra svojih razmišljanj. Kakor se tudi veselim sporeda današnjega večera in sledečih, pri čemer lahko računam na čvrsto sodelovanje gospoda dr. Tischlerja, bom šele zadovoljen, ko bom lahko prisostvoval sporedu, pri katerem ne bodo rekli: Poslušajte slovensko, oziroma nemško oddajo, temveč bodo oddaje združene.

Za njim je govoril predsednik „Prosvetne zveze" dr. Joško Tischler.

Sedaj pa je na nas . . .

„Slovenska kulturna centrala se vam tem potom po letih hude preiskušnje zopet javlja. Tokrat po Celovškem radiu. Za razmere na Koroškem pomeni pot v radio brez dvoma mogočen korak naprej v kulturnem življenju Koroških Slovencev. Nikdar nismo dvomili, da imamo pravico tudi tem potom govoriti svojemu narodu. Da se nam po večkratnem poiskusu sedaj vendar prvič ta možnost nudi, gre v veliki meri zasluga g. Sharpu, britanskemu predstavniku za slovenski tisk in slovensko radio-oddajo.

Ta nova možnost kulturnega udejstvovanja in medsebojne povezanosti naj nam vsem mladim in starim ne bo samo pravica, marveč še bolj dolžnost, da pokažemo širšemu svetu slovenskega človeka in njegovo kulturno stran. Namenoma smo za prvo oddajo postavili prerez in pogled po vsem slovenskem ozemlju na Koroškem, kakor se to izraža v slovenski besedi in melodiji. Slovenska pesem, godba in slovenska beseda bo sedaj dosegala Slovence po vseh dolinah in dajala tisto koroško noto, ki nam je koroškim Slovencem lastna. Pri tem pa seve ne bomo pozabili pokazati, da smo le del slovenske narodne skupnosti, kateri smo doprinašali tudi mi koroški Slovenci svoj doprinos, da omenim le Mohorjevo družbo, da omenim prve pisane dokumente slovenske besede, ki so nastali na koroških tleh, prve forme slovenske demokracije na gosposvetskem polju. V času borbe za svoj narodni obstanek pa smo črpali iz globokega in bogatega kulturnega zaklada vsega slovenskega naroda. Le v tej povezanosti smo živ ud vse celote, dejstvo, ki nam nalaga dolžnosti in tudi daje pravice.

Kakor je stala Slovenska prosvetna zveza do razpusta aprila 1941 na braniku slovenskega naroda na Koroškem, tako bo ostalo tudi zanaprej. Naše delo bo veljalo tudi zanaprej borbi za pravice slovenskega jezika v zasebnem in javnem življenju, za pravico slovenskega jezika v šoli, cerkvi in upravi. Čeprav se v polni meri zavedamo dejstva, da bo o mejnem vprašanju končno odločevala mirovna konferenca, se v enaki meri zavedamo tudi dejstva, da živita na Koroškem dva naroda drug poleg drugega. Pot sožitja se mora iskati in najti, ne oziraje se na bodočo odločitev mirovne konference o meji, ker bo tako sožitje tudi po tej odločitvi vsako-dnevna potreba na Koroškem. Gospod Sharp je v svojem zadnjem nagovoru v radiu jasno naglasil potrebo medsebojnega spoštovanja. Predpogoj medsebojnemu spoštovanju pa je medsebojno poznanje. Mislim, da ne pretiravam, če trdim, da mi Slovenci v tem pogledu prednjačimo in da bi morali nemški sodeležani napraviti velik korak, da pridejo do podobnega poznanja slovenskega kulturnega življenja. Preziranje in policijske grožnje pa seve ne morejo biti uvod v boljše medsebojno spoštovanje.

Da kratko označim naš narodno kulturni položaj, bi rekel, krivica je premagana, pravica pa še ni zmagala. **Sedaj pa je na nas, da s svojim lastnim smotrenim delom pomagamo tudi pravici do končne zmage.**

Zanimivosti preteklega tedna

Politični barometer se je v preteklem tednu zopet nekoliko dvignil. Omrtvelost, ki je navidezno vladala v mednarodni politiki se je s pričetkom zasedanja Varnostnega sveta izgubila. Razne vladne krize kot v Bolgariji in Belgiji ter priprave na volitve v nekaterih državah so povzročile novo življenje v notranji politiki držav, kar je pa tudi močno vplivalo na mednarodne odnose.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Kakor poroča Reuter, je ob otvoritvi zasedanja Varnostnega sveta UNO ameriški zunanji minister Byrnes prečital naslednjo poslanico predsednika Trumana:

„Čutimo se zelo počaščene, ker zo Združeni narodi sklenili, da naj bo sedež organizacije Združenih narodov v naši državi. Napravili bomo vse, da se boste počutili kot doma. Ne more pa biti govora o Združenih narodih, ako Združeni narodi ne bodo ostali združeni in ako ne bodo delali skupno kot so se skupaj borili za mir in svobodo."

Byrnes je nadaljeval: „Prepričan sem, da se bosta guverner države New York in župan tega mesta pridružila predsedniku Trumanu in meni pri dobrodošlici v naši državi in vašem začasnem sedežu v New Yorku."

Izrazil je upanje, da se bodo Združeni narodi okrepili in premagali vse težave.

Ameriški zunanji minister je naznanil, da so našli nova ležišča — torija — kovine, ki se da uporabiti za proizvajanje atomske bombe, če se primeša dovolj urana.

Poročilo dodaja: „Jasno je, da sta uran in torij snovi, ki sta velike strateške važnosti za državo, ki si skuša na področju atomske energije zagotoviti dominantni položaj."

Ameriško zunanje ministerstvo je v sredo zvečer objavilo obširno poročilo, v katerem predlaga v okvirju organizacije UNO ustanovitev zavoda za atomski razvoj, ki bi vodil vse nevarne operacije pri raziskovanju atomske sile. Kot nevarne operacije označuje poročilo vse podvige, ki se nanašajo na prvine, na konstrukcijo in delovanje podjetij, ki bodo to proizvajale, enako pa tudi na dela pri raziskovanju razstrelil.

VELIKA BRITANIJA

Dopisnik agencije Reuter sporoča iz New Yorka, da je na tajnem sestanku varnostnega sveta UNO britanska delegacija vztrajala na tem, da se nadaljuje perzijsko vprašanje tudi brez navzočnosti sovjetskega delegata.

V teku razprave o obrambi države je v zgornji zbornici govoril podtajnik za vojaške zadeve v Churchillovi vladi lord Kroft. Med drugim je rekel: „Videli smo namen pristašev vlade, ki pripadajo levem krilu, da hočejo sabotirati vladno zunanjo politiko v tistih delih sveta, kjer smo, ne da bi štedili kri, zastavili vse sile, da bi podprli mir in demokracijo."

Po poročilih agencije „INS" je prispela v Perzijo britanska parlamentarna komisija, ki bo vršila raziskovanja v perzijsko sovjetskem sporu. Delegacijo sestavljata dva člana parlamenta, od katerih je eden pripadnik delavske, drugi pa konzervativne stranke.

Britanski zunanji minister Ernest Bevin je govoril v Bristolu ter razpravljal o sporih med narodi in rekel: „Morda gre za spore v zvezi z značajem ali s stališčem. Lahko pa nastanejo tudi iz bojazni pred novimi napadi. Zaradi razvoja atomske sile pa lahko postanejo bolj kočljivi.

Vsi ti činitelji povzročajo zaskrbljenost pri vladah in posameznikih.

Potrebujemo", je rekel, „sporazuma in izjave, da karkoli se bo zgodilo, se ne bomo zatekli k sili, da bi poravnali naše spore. Po mojem mnenju bi morali vsi opustiti način pogajanj pod pritiskom. Kjer bi šlo za surovine življenske važnosti, ki bi mogle dati povod sporov med velesilami, bi morali ustvariti boljši način, da bi se lotili tega važnega gospodarskega vprašanja, ne da bi se zatekli k stari metodi. V ta namen je storila naša država, vse kar je mogoče."

O vladnem odposlanstvu v Indiji je dejal: „Menim, da ko je Attlee imel svoj sijajni govor o Indiji, v katerem je ponudil izbiro ostati ali izstopiti iz britanske imperialne zveze, se je pokazala radikalna sprememba v imperialnem zadržanju do neodvisnih držav."

O vojaškem odboru pri organizaciji Združenih narodov je Bevin rekel: „Njegovo delovanje za vojaško varnost je življenske važnosti, toda kljub dobri volji bo potrebno še nekaj časa, dokler bo odbor izdelal svoje načrte ter dosegel popolni sporazum."

KITAJSKA

General Čen Čan je izjavil, da mora Kitajska obdržati stalno vojsko 150 divizij. „Varnost Kitajske — je dejal — zahteva takšen ukrep." V vojaških pogodbah, ki sta jih sklenili vlada in komunisti, so določili, da bodo vojsko v 18 mesecih znižali na 60 divizij. General Čen je tudi izjavil, da so doslej kitajsko vojsko znižali na 244 divizij.

Zunanji minister je objavil, da bo Kitajska v kratkem poslala zasedbene čete na Japonsko.

Kitajske oblasti v Mukdenu nočejo priznati zakonitosti sovjetskih zahtev po sovražni lastnini v Mandžuriji. Kitajci ne bodo priznali nobene izpremembe pravnega stanja spornih podjetij, dokler ne bo izravnan spor. Herman Poljakov, ravnatelj nekega sovjetskega podjetja v Mukdenu, je izjavil, da so se Kitajci polastili nekega mlina, tovarne papirja in dveh stiskalnic. Poslali so ugovor kitajskemu poveljniku.

Kitajske nacionalistične cete so zasedle Fušun, vzhodno od Mukdena, ter Liejang in Tiehling. Druge čete so dosegle Sepingkai, 144 km severovzhodno od Mukdena in se zapletle v spopade s komunisti. Sedem komunističnih polkov se umika iz Fušuna. Na begu uničujejo mostove in železniške proge. V Fušunu je prišlo do težkih bojev; 52. vladna armada je imela težke izgube. Komunisti se umikajo tudi iz jugovzhodnega Jehola.

Včeraj so v Čungkingu uradno sporočili, da so Sovjeti pričeli z množičnim umikom iz Mandžurije.

BELGIJA

Kot je objavil radijo Bruessel, so sestavili novo vlado. Mandat za sestavo vlade je imel socijalistični ministerski predsednik Achille Acker. Prejšnji predsednik vlade Henri Spaak je zunanji minister. Kot je izjavil predsednik Acker, se bo vlada bavila predvsem z gospodarskimi, finančnimi in socijalnimi vprašanji in ne bo zasledovala velikih političnih ciljev. Nova vlada je sestavljena iz vseh strank, ki so proti vrnitvi kralja Leopolda in ki so pri zadnjih volitvah od 202 sedežev zasedle 109 mest.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Na Češkoslovaškem se pripravljajo na volitve. Vse štiri stranke ki sestavljajo Ljudsko fronto so se zedinile, da bodo izvajale volilno propagando v skladu z načeli vladnega programa, ki je bil izdelan v Košicah. Stranke Ljudske fronte so se tudi dogovorile, da bodo svojim volilcem pojasnile lastno odgovornost za vladno delovanje in politiko da bodo sodelovale tudi po volitvah in ponovno sestavile vlado Ljudske fronte.

Na razpravi, ki je v Pragi proti vojnemu zločincu Franku je Frank izjavil, da je stranka sudetskih Nemcev že v prvem letu svojega obstoja dobila v veliki meri podporo Nemčije. Pripravljala je vojaško pomoč Nemčiji, njena protidržavna politika pa je bila omogočena zaradi političnega položaja, ki je vladal v svetu.

Kakor je objavilo notranje ministrstvo so aretirali nad sto češkoslovaških državljanov, ki so pripadali zarotniški organizaciji Hlinkove stranke.

JUGOSLAVIJA

Na skupni seji Zveznega sveta in Sveta narodov Ljudske skupščine FLRJ 22. marca, je govoril podpredsednik vlade Edvard Kardelj, ki je med drugim rekel:

„Proračun, ki je predložen skupščini v odobritev, je vsekakor eden izmed najvažnejših dogodkov v izgradnji nove Jugoslavije."

Ko je na kratko podal pregled dela upravnega aparata in naznačil smeri dela v bodočnosti, je prišel na vprašanje mednarodne politike.

„Gotovi krogi po svetu kljub vsemu", je rekel Kardelj, „smatrajo za potrebno, da nam od časa do časa podajo lekcijo glede naše demokracije.

Za nekatere ljudi namreč demokracija preneha tam, kjer v večini ljudstva prevladuje zavest glede tega, da mora biti država instrument delovne veličine ljudstva, ne pa orodje peščice izkoriščevalcev, tujih agentov in njihovih reakcionarnih pomočnikov. Ako je naloga vseh vlad zavezniških držav, da utrdijo mir po svetu — in brez dvoma je med njimi prav tako osnovna naloga — potem je čas, da tako razpravljanje preneha in da se svet ki je toliko pretrpel za časa komaj minule vojne, neprestano ne straši z novo vojno in vsakovrstnimi bombami.

Ako pogledamo na dosežene rezultate, potem mora vsakomur postati jasno, da takih uspehov ne bi mogla doseči nobena oblast, ki se ne bi opirala na večino ljudskih množic."

Pri razpravi o proračunu so govorili še drugi predstavniki vlade in zveznih republik, ki so zagovarjali načrt predvidenega proračuna.

Jugoslovanski notranji minister, general Rankovič, je izjavil, da bodo preosnovali jugoslovansko tajno policijo, ki je znana pod imenom OZNA. Prešla bo od ministrstva za narodno obrambo pod notranje ministrstvo.

„Ta preosnova — je izjavil general — predstavlja nadaljni korak za konsolidacijo jugoslovanskega notranjega vprašanja."

POLJSKA

Po popisu, ki je bil izveden 14. februarja 1946, šteje Poljska 23,622.000 prebivalcev. Ta številka pa je nepopolna. Končna številka bo znana šele tatkrat, ko bo zaključeno preseljevanje prebivalstva, ki je še v teku.

Izmed splošnega števila prebivalstva odpade na stare poljske kraje 18 milijonov 610 tisoč prebivalcev, na vrnjene predele pa 5,012.000 prebivalcev.

Ako se upošteva, da je bilo v vrnjenih krajih okrog 2 milijona Nemcev, se vidi, da je vladi s splošno pomočjo ljudstva uspelo v roku 9 mesecev naseliti na teh področjih okrog tri milijone prebivalcev. To dokazuje veliko spretnost preseljevalne akcije.

Od splošnega števila popisanih odpade na mesto prebivalstvo 7,412.000 prebivalcev, na vaško prebivalstvo pa 16,210.000 oseb, kar pomeni, da predstavlja vaški živelj 69% celokupnega prebivalstva Poljske.

Svet ustanove UNRRA je zaključil zasedanje v Atlantic Cytiju. Znova se bo sestal čez mesec dni.

Dopisnik BBC poroča, da je UNRRA popolnoma jasno naznačila, da bo trajala prehranjevalna kriza še prihodnje leto in da bi Združeni narodi takoj napravili potrebne korake v smislu skupnih žrtev, ki so jih pokazali med vojno.

Dopisnik dodaja, da vsebujejo ukrepi, ki jih je predlagal prehranjevalni odbor ustanove UNRRA, nadaljevanje in povečanje nadzorstva v vseh državah, večje racioniranje, možnost zaplembe živil in izboljžanje prevozov. Te smernice bodo dobile vse vlade Združenih narodov, ne pa samo članice unstanove UNRRA.

Dopisnik BBC poroča, da so na zasedanju sveta zaključili tudi razpravo o begunskem vprašanju, ki je povzročilo zelo živahne spore. Na koncu so odobrili rešitev, ki so jo predlagale Združene države in za katero sta ugodno glasovali tudi Sovjetska zveza in Poljska, čeprav ni v skladu z njunim gledanjem. Nekatere koncesije je dalo po odobritvi mnogih važnih sprememb tudi britansko odposlanstvo. Namen odločitev je, da v največji meri olajšajo repatriacijo oseb, ki se žele vrniti na svoje domove.

Dopisnik agencije „Tanjug" poroča, da je na seji sveta jugoslovanski odposlanec podal izjavo o kritičnem prehranjevalnem položaju Jugoslavije; posvaril je Svet pred nevarnostjo, ki bi grozila jugoslovanskemu prebivalstvu, če bi ustanova UNRRA svoje dobave zmanjšala na 69.000 ton žita mesečno. Svetoval je, naj posvetijo največjo pozornost pripombam poljskega in kitajskega odposlanstva, ki se nanašajo na način razdeljevanja preseška živil. Na koncu je jugoslovanski odposlanec zahteval največjo prednost v razdeljevanju živil za prebivalstvo, ki je bilo žrtev fašističnega napada in ki strada že več kot 5 let.

Znana pisateljica in članica indijskega odbora za pomanjkanje Pearl Buckova je brzojavila ustanovi UNRRA, da bi pomanjkanje v Indiji v prihodnjih mesecih lahko povzročilo 10 do 20 milijonov smrtnih žrtev, ako pravočasno ne bodo prispele zadostne pošiljke živil.

Švica

V odgovoru na nekatera vprašanja je švicarski zvezni predsenik Kobelt v četrtek podal na narodnem svetu nekaj važnih izjav o bodoči preosnovi švicarske vojske. Ko je pripomnil, da se bodo v tem pogledu držali delno potrebe, da mora biti vojska formirana na temelju izkušenj v preteklih letih vojne in na zadnjih tehničnih odkritjih, je Kobelt predočil nekaj vojaških vprašanj od teh izboljšanje v mobilizacijskem načinu, naloge obmejnih čet, protiletalsko obrambo, možnost protiukrepov v primeru napada sovražnih čet, izpopolnitev letalstva in vprašanja gverilske vojne.

Zaključil je „Kljub našim vojaškim pripravam nihče bolj kot mi Švicarji ne želimo, da bi vladal mir na svetu. Naša prizadevanja gredo le v smer, da zagotove Švici svobodo."

ISLAND

Podtajnik letalskega ministrstva John Strachey je v sredo v spodnji zbornici izjavil, da upajo, da bodo lahko v teku poletja zaključili odhod vseh preostalih oddelkov RAF-a z Islanda.

Novice iz Slovenije

„Slovenski poročevalec" priobčuje:

Odkup presežkov kmetijskih pridelkov je ena izmed glavnih sedanjih nalog, ki ji je jeseniški okraj posvetil vso pozornost. Odkupnim komisijam je bilo naloženo, da morajo zbrati 100.000 kg krompirja, 50.000 kg sena, 100.000 kg žita in 10.000 kg fižola.

Odkup je doslej potekal z različnimi uspehi. Najbolj so se izkazali kraji, ki so med vojno največ trpeli: bohinjski kot in zgornje-savska dolina. Najslabše so odrezali kraji, ki so kmetijsko najaktivnejši. Tako so med najslabšimi Brezje, Žirovnica in Radovljica. Veliko krivde pade pri tem na krajevne činitelje, od katerih so se nekateri oportunistično izmikali odgovornosti. V celoti lahko ugotovimo, da se je doslej obnesel odkup krompirja in sena, ki je presegel predpisane količine, dočim je pri žitu in fižolu v znatni meri odpovedal. Vsekakor je treba upoštevati, da je bila letina za fižol lani zelo slaba in da zato mnogi kraji letos celo prosijo za semenski fižol.

Da bi izpadek pri žitu nadoknadili drugače, so skušali zbrati čim več krompirja. To se jim je posrečilo. Tako so doslej, ko odkupna akcija še ni zaključena, zbrali že blizu 125.000 kg krompirja. Enak uspeh so dosegli pri odkupu sena, ki so ga zbrali okoli 60.000 kg.

V glavnem je danes agrarna reforma v jeseniškem okraju že zaključena. Razdeliti bo treba le še okoli 80 ha zemlje, ki jo ima sedaj uprava narodne imovine. Pregled razdeljene obdelovalne zemlje in agrarnih intresentov kaže, da je bilo komisiji za agrarno reformo na razpolago le 979 ha. V zemljiški sklad so posamezne skupine prispevale takole: veleposestva 106.5 ha, banke in podjetja 224.3 ha, cerkve in samostani 299 ha, zemlje brez lastnika je bilo 14.6 ha, presežek nekmetov je znašal 251.9 ha, presežek kmetov le 4.3 ha zemlje, ki je bila zaplenjena na podlagi sodnih razsodb, pa je bilo 77.6 ha.

Med 742 agrarnih interesentov so razdelili 650.9 ha obdelovalne zemlje. Mestni ljudski odbor na Jesenicah je obdržal za svoje potrebe in za potrebe jeseniške industrije 135 ha zemlje. Drugi krajevni odbori so si pridržali v zemljiškem skladu 193 ha.

V soboto dopoldne je bila na ljubljanskem okrožnem sodišču izrečena sodba v procesu proti 20 obtožencem iz okolice sv. Urha, ki so bili obtoženi, da so sodelovali in pomagali pri znanih zločinskih početjih na Urhovski domobranski postojanki in pri preganjanju tistih domačinov, ki so podpirali slovensko narodno osvobodilno gibanje.

Razprava je trajala od 11. do 16. t. m. — Svet ljudskih sodnikov je imel nalogo, da iz izpovedi čez 200 prič izlušči individualno krivdo posameznih obtožencev in jim odmeri zanjo primerno kazen.

Za ta zločinstva so bili obsojeni po čl. 4. Zknd.:

Svetek Alojz na smrt z obešenjem, Pogačar Anton, Peterca Alojz, Jesih Jakob, Pogačar Franc in Cankar Avgust pa na smrt z ustrelitvijo. Vsi ti obtoženci so bili obsojeni tudi na trajno izgubo vseh političnih in državljanskih pravic in na zaplembo vse imovine.

Na odvzem prostosti s prisilnim delom pa so bili obsojeni: Jager Franc in Dežman Jožefa za 20 let, Peterca Marija, Cankar Marija, Baš Tomaž in Terezija za 15 let, Zrimšek Ivan za 12 let, Jager Jakob za 5 let in Selan Jožef za 3 leta. Na odvzem političnih in državljanskih pravic sta bila obsojena Jager Franc in Dežman Jožefa za 10 let, Peterca Marija, Cankar Marija, Baš Tomaž in Terezija, Ložar Franc in Selan Jožef so bili obsojeni tudi na zaplembo vsega premoženja.

V najkrajšem času bo držav. trgov. podjetje Na-Ma odprlo v Ljubljani šest prodajaln. Z včerajšnjim dnem je podjetje Na-Ma prevzelo obe prodajni tvrdki Meinl na Tyrševi cesti in na Vodnikovem trgu. Od ponedeljka bo podjetje Na-Ma v teh prodajalnah prodajalo živila in razno kolonijalno blago, ki je v prosti prodaji poleg tega pa slaščičarske izdelke in alkoholne pijače. V ponedeljek 1. aprila pa bo državno podjetje Na-Ma v prostorih tvrdke Mayer odprlo prvo veleblagovnico v Ljubljani, kjer bodo poleg tekstilnega in galanterijskega blaga na prodaj čevlji (kolikor so v prosti prodaji) usnjarski in torbarski izdelki, gospodinjski predmeti, železna galanterija, igrače, športne potrebščine itd.

V nekaj dneh bo podjetje Na-Ma prevzelo trgovino z barvami Derganc na Gosposvetski cesti, v začetku aprila pa tudi tvrdko Kolman na Mestnem trgu, kjer bosta na prodaj steklo in porcelan. Verjetno bo vkratkem rešeno tudi vprašanje otvoritve druge veleblagovnice v Batovi palači, ki je mišljena kot glavni obrat v Ljubljani. Podjetje Na-Ma ima v skladišču na Mestnem trgu, kjer je bil svoj čas anagrafski urad, že veliko zalogo potrebnega blaga. Iz tega skladišča se bodo oskrbovale vse prodajalnice v Ljubljani in se ne bo bati, da bi blaga zmanjkalo, ker je iz državnih in drugih industrijskih podjetij zajamčen reden dotok velikih količin novega blaga.

Velikani v borbi s pritlikavci

V letu 1884. je bil Theobald Smith šele 22 let star. Na univerzi Cornell je dobil naslov „bachalaureus Philosophiae", medicinski koleg v Albany pa ga je promoviral za doktorja medicine. Tda Smith je sovražil misel, da bi moral vse življenje s ponarejenim obrazom zdraviti bolnike, ki jim ni pomoči, nuditi sočutje tam, kjer bi bilo potrebno učinkovito zdravilo; kratko: zdravniška praksa se mu je zdela nesmiseln mišmaš različnih protislovij.

Rad bi se bil lotil česa neznanega, toda le tam, kjer bi bilo upanje na uspeh. Z eno besedo: mikala ga je znanost ne pa zdravstvo. Vlekel ga je zlasti lov na mikrobe, kakor pač vsakega nadebudnega izumitelja tisti čas. Ker sport tedaj še ni bil izpodrinil učenja na visokih šolah, se je globoko zatopil v studij matematike, naravoslovja in nemščine. Tudi mikroskop je pridno uporabljal. Morda je že takrat prvič videl mikrobe.

Ko pa je nato študiral na medicinski šoli v Albany, je opazil, da se profesorji niso niti malo vznemirjali zaradi zavratnih bacilov, ki bi utegnili biti nevarni; tam si dijaki še niso stavili za cilj borbo proti klicam; na nobeni ameriški fakulteti še ni bilo predavanja iz bakteriologije. Theobald Smith je vroče hrepenel po znanosti. To hrepenenja je mladi doktorand tešil deloma z mikroskopskim proučevanjem notranjih organov mačke in to v času, ko je marsikateri njegovih tovarišev gasil povsem drugačno žejo in izrabljal najbolj zapletena območja svojega študija za predmet surovih šal.

Postal je doktor. Srce ga je vleklo k poskusom, želodec pa je terjal plačano nastavitev. Z žalostjo je gledal, kako mnogi mladi doktorji hite iz Amerike v Evropo, da bi videli čudesa, ki jih dela Koch, da bi barvali bakterije, gojili čiste kulture, da bi se naučili vcepljati serume in razpravljati o tem predmetu kot strokovnjaki. Theobald Smith bi bil rad šel z njimi, pa moral si je poiskati službo. In ko so njegovi premožnejši součenci stopali v pritličje nove, tainstvene znanosti (pozneje so se ponašali, da so delali s Kochom v istem laboratoriju) in ko so bili že pripravljeni, da se vsedejo na važne učne stolice, v tem času je bil Smith v službi. Bilo je to skromno, malo donosno, z akademskega stališča povsem neznatno mesto. Spadal je k štabu sodelavcev živinskega urada v Washingtonu, ki je bil tedaj krmežljavo, finančno šibko in zanemarjeno podjetje. Ves „štab" je obstojal iz štirih ljudi.

Šef je bil neka dobričina, Salmon po imenu. Sicer se je vneto zanimal zato, kako strupene klice živalim škodujejo, naravnost strastno je zasledoval vpliv bacilov na življenje prašičev; o tem pa, kako bi prišel do živega mikrobom, ki te plemenite živali mučijo, ni imel nobene slutnje. Med njimi je bil tudi neki Mr. Kilborne, ki se je ponašal z naslovom „Bachchelor of agriculture". V resnici pa je bil neke vrste konjederec. Krona vse družbe pa je bil četrti mož, sicer stari, a še vedno grozni Aleksander, črnec, nekdanji suženj. Dostojanstveno je posedal in se ganil le, če je kdo nujno zahteval, naj osnaži steklenice ali oskrbi morske prašičke. Sobica na podstrešju nekega državnega poslopja, je bilo vse kar je imel Smith na razpolago. Strešna lina mu je svetila pri lovu na mikrobe. Toda pri tem poslu se je čutil na pravem mestu. Šel je na delo, kot da bi bil rojen z brizgalko in platinsko žico v roki.

Čeprav je študiral na ameriški univerzi, je vendar razumel nemško in je po noči požiral razprave R. Kocha. Kakor se mlada raca takoj znajde na vodi, tako se je Smith naglo razgledal v Kockovih metodah barvanja in gojitve nevarnih bacilov, celo onih spirilov, ki liki vijaki plavajo po tekočini.

V svoji nesnažni podstrešni luknji si ni privoščil trenutka miru. Njegov organizem ni bil baš krepak, vendar se je ves dan in velik del noči bavil z mikrobi. Pri tem so mu dobro služili na klavirju izšolani prsti. Kuhal je bouillone in druge hranilne raztopine, ne da bi se polil ali zamazal. V prostih trenutkih je delal pohode na ščurke, ki so v celih regimentih korakali iz obližnje ropotarnice. V izredno kratkem času se je oskrbel z vsem in začel z veliko previdnostjo tipati za novim. Posrečilo se mu je izdelati povsem novo cepivo, ki je bilo popolnoma neškodljivo, ker ni vsebovalo bacilov, ampak samo njihovo filtrirano beljekovino. Vročina v njegovi podstrešni sobici je bila mnogo višja kakor ona, ki v poletnih mesecih napravi iz Washingtona žareče peklo. Smith pa si je otiral znojne kaplje s konice nosu in nadaljeval v Kochovem duhu s klasičnimi eksperimenti.

Veliko govorimo o svobodni znanosti. Mislimo si, da si more znanstvenik sam izbrati poprišče, ki ga namerava raziskovati. Tako sem mislil tudi jaz in sem prišel z visoko oblastjo v hud konflikt, ker sem zastopal to mnenje in sicer preveč glasno. Navadno je povsem drugače. Theobald Smith ni bil od pričetka nič bolj prost kot majhen uradnik. Preiskovati je moral, kar mu je dr. Salmon predložil. In ta človek je bil zato plačan, da je Smrthu ukazal naj razreši ono uganko, ki je naselnike živinorejce v Teksasu najbolj mučila. Taka je bila svoboda znanosti na državnem zavodu za živinorejo. Ljudje so si predstavljali dr. Salmona, Kilborna in Theobalda, da ne govorimo o Aleksandru, kot četo gasilcev, ki so bili na pohodu, da namerijo brizgalno znanosti naravnost v plamen, ki je v obliki nečuvene epidemije —teksaške mrzlice — grozila deželni dobrobiti.

Živinorejci južnih držav so kupovali krave v severnih državah. Iztovarjali so jih in poganjali na pašo v družbi popolnoma zdravih južnih krav. En mesec je šlo vse v redu, potem pa je nenadoma izbruhnila epidemija, pa le med severnimi kravami. Niso hotele več jesti, hujšale so vsak dan bolj, njihova seč je kazala nenavadno rdečo barvo. Pobite in motnih oči so stale na pašniku, bočile so hrbte in čez par dni so poginile.

Isto se je zgodilo s severnimi kravami, če so mlade bike in telice pripeljali z juga. Če so na iste pašnike, na katerih so se pasle južne krave, pognali njihove sestre s severa, so pričele čez 14 dni hirati; deset dni zatem pa je bila že cela čreda pod zemljo.

Smrt je čepela v strahotni zasedi. Zdrave krave so puščale za seboj nekaj, kar je pošastno režalo na njihove naslednice. Zakaj je moral vedno poteči en mesec, preden je izbruhnila uima? In zakaj je izbruhnila vedno le v vročih poletnih mesecih?

Vsa dežela je bila razburjena. Sever in jug sta si bila v laseh. V New Yorku je bila velika panika, ko je govedo pri prevozu v klavnice v stotinah poginjalo po vagonih. Nekaj je bilo treba ukreniti. Vedno pa je bilo slišati, da se slavni doktorji mestnega zdravstvenega urada neprestano trudijo, da bi našli mikrob, ki povzroča kugo.

Med starimi bistroumnimi živinorejci pa je krožila druga domneva, prepričanje, ki se jih je polastilo, ko so sredi poginjajoče živine sedeč kadili pipo in razmišljali o stvari. O mikrobih niso vedeli ničesar, zdelo pa se jim je, da je teksaške mrzlice kriva neka žuželka, ki srca živini kri. Tej žuželki so rekli k l o p.

Visokoučeni gospodje zdravstvenega urada in sodelujoči zdravniki vseh državnih poskusnih postaj so se smejali neumnim pastirjem. Klopi naj bi povzročali bolezen? Preveč neumno! Nobena žuželka ne more povzročati kake bolezni. Nikoli se ni kaj takega slišalo, saj je v opreki z naukom znanosti. „Malo razmišljanja zadostuje, da se vsak misleč človek prepriča o nesmiselnosti te domneve", je rekel slavni Gamgee. Mož je podnevi in ponoči študiral teksaško mrzlico, toda skrbno se je čuval, da bi domnevo o klopih sploh v misel jemal. Drugi znanstveniki so neprestano rezali mrtve krave in brskali po njih; našli so bacile, toda niti enega klopa. Neki učenjak je izjavil „Kuga se prenaša z gnojem"; Drugi je ugovarjal: „Motite se, slina razširja bolezen." Toliko je bilo teorij, kolikor raziskovalcev. Živina pa je nevzdržno ginila naprej.

Tedaj torej v letu 1888. je dr. Salmon pognal vse svoje ljudi v borbo proti teksaški mrzlici. Kilborne je bil Smithov asistent, črni Aleksander pa njegov snažilec. Dr. Salmon seve ni črhnil besedice o klopih. „Skušajte najti povzročitelja", je rekel Smithu. Takrat niso za raziskavo imeli pri rokah drugega kot jetra in ledvice štirih na mrzlici poginulih živali. Dobili so jih iz Virginije in Marylanda zadelane v ledu. Smith je imel nekaj, kar manjka navadno vsem napol norim znanstvenikom in živinozdravnikom: imel je zdravo kmečko pamet. Različne dele ledvic je dal pod mikroskop. Iskal je mikrobe in našel celo menažerijo različnih bacilov. Povohal je ledvice in zavihal nos. Duh je bil slab, ledvice so bile pokvarjene. Pisal je živinorejcem in zahteval, naj drobovje takoj vzamejo iz poginulih živali in naj ga takoj zadelajo v led ter pošljejo v laboratorij po najkrajši poti. Tako se je zgodilo. V naslednjih ledvicah ni bilo videti nobenega mikroba, pač pa množico na čuden način razbitih rdečih krvnih telesc. „Izgledajo kot razvaline!" je rekel. Mikrobov pa ni bilo videti. Bil je še mlad in je zaničeval ljudi, ki se jim ne ljubi misliti. Neki Billings je z velikim navdušenjem oznanil, da je povzročitelj mrzlice bacil, ki ga najdeš na kupe v vsaki mrtvi kravi. Billingovo poročilo pa zveni tako visokodoneče: „Zdi se da se sonce prave znanosti ne dviga na vzhodu, ampak na zapadu." „Samozavestni poleti", je mrmral Smith in z nekaterimi suhimi besedami je sklestil vso to učenost v treske. Dobro je vedel, da se resnica o tej stvari ne da odkriti v nobenem laboratoriju, če bi imel še toliko morskih prašičkov ali brizgalk in ledvic na razpolago. Bil je rojen eksperimentator. Mikalo ga je, da bi naravo samo opazoval, da bi si bolezen ogledal na kravah samih in jih spremljal do zadnjega trzaja njene žrtve. K temu se je pripravljal v poletju 1889. Tedaj mu je nekega dne Kilborne pripovedoval o smešni domnevi, ki so jo skovali pastirji na račun klopov.

(Dalje prihodnjič.)

Vlak hiti

Za mano vse le kot spomin ostaja:
gozd, gora, hrib in reka, cerkev bela,
tam hiša, vas, v dolinici kapela,
predor in most in tu pa tam postaja.

Tam izza gore zlato sonce vzdaja,
lepota jutra me je vsa prevzela,
ko mimo je pokrajina hitela,
podobna samemu odsvitu raja.

A moja misel je doma ostala,
kot bi tujine se samotne bala,
saj v kljub lepoti vse se zdi mi čudno.

Tu ni več gričkov z belimi cerkvami,
lepota tuja pa me vendar mami.
Kolesa pesem le pojo neutrudno...

Erik K.

DRUŽINSKA KNJIŽNICA

1. Uvod.

Slovenci smo kulturen narod. Po majhnem odstotku analfabetov smo menda prvi na svetu. To smo dosegli vsled tega, ker imamo veliko veselja do branja in do knjig. Zanimanje za knjige in našo lepo slovensko besedo nam je budil škof A. M. Slomšek, ki je ustanovil leta 1852. našo največjo in najpopularnejšo knjižno založbo Mohorjevo družbo, ki je vsako leto poslala v zadnjo gorsko vas svoje knjige. V teku skoraj stotih let nam je zanimanje za knjigo in branje prišlo v meso in kri. Zato lahko rečemo, da imamo v vsaki družini koga, ki ima še prav posebno veselje do knjig, posebno pa lahko trdimo, da med nami ni človeka, ki ne bi segel rad po lepi knjigi.

Zato mislim, da ne bo odveč, če se pomeni tudi nekoliko o knjigi in družinski knjižnjici.

2. Nekaj o knjigi.

Knjiga je čudovita stvar. Že na zunaj je lepa, ima lepo obleko, če je malo bolj gosposka ima tudi zlat in srebrn nakit, je na zunaj prikupna, kot pošteno slovensko dekle v narodni noši.

Kaj imenitna pa je njena notranjost. Beli listi se vrste drug za drugim, na katerih so mrtve črke, ki pa oživljajo duha, ki popelje človeka v tuje daljne pokrajine; v tajne človeških src, bogati našega duha in ga plemeniti.

3. Pozor — strup.

Na stekleničkah s strupom je predpisana etiketa z napisom, ki svari pred vsebino, ki je strupena in prinaša smrt, tistemu, ki bi jo popil. Prav tak napis bi bil potreben tudi na slabi knjigi, ki prinaša strup stotinam in tisočem, ki jo berejo. Zato je treba biti oprezen, kaj človek bere in kakšno duševno hrano sprejema. Jasno je, da mladini strup bolj škoduje ko odraslemu, škoduje pa vsakemu. ZaZto je dolžnost staršev, učiteljev in vzgojiteljev sploh, da pazijo, kaj mladina bere. Ena sama knjiga, ki jo mlad človek prebere je uničila in pokvarila njegov značaj.

4. Pozor — prepovedano!

Ker ima tiskana beseda tolik vpliv na človeka, zlasti mladega, bi morali zlasti starši pa tudi drugi vzgojitelji paziti, kakšno čtivo prebira naša mladina in kakšen tisk prihaja v hišo in družino. Ali so doslej naši starši storili svojo dolžnost?

5. Kako naj sovražnika spoznamo.

1. Važno je, od kje je knjiga prišla v hišo. To je prvo vprašanje; ako je dal knjigo slab tovariš, pokvarjena prijateljica ali neznan človek je vedno velika verjetnost, da knjiga ali časopis nista dobra.

2. Kdo je knjigo spisal? To je drug dokaz o vrednosti knjige. Zato moramo poznati pisatelje. „Ali more slabo drevo roditi dober sad", pravi Kristus o krivih prerokih.

3. Kdo je knjigo tiskal in založil? Tudi po tem moremo oceniti knjigo. Knjige, ki jih je založila Mohorjeva družba lahko vsak bere.

4. Kdo naj svetuje? Boste rekli: Od staršev in vzgojiteljev se pa res veliko zahteva. To je preveč. Naš oče so stari, komaj brati znajo, pa naj poznajo vse mogoče in nemogoče fičfiriče, ki knjige pišejo in vsakega mazača, ki knjige tiska in jih prodaja. Preveč zahtevate. Morda imate prav. Ako kdo ni siguren od vrednosti knjige, naj vzame knjigo in jo odnese v župnišče h gospodu župniku ali gospodu kaplanu, pa bo zvedel koliko je knjiga vredna.

6. Knjiga je naša duševna hrana.

Kakor je kruh naša glavna telesna hrana, tako je knjiga naša glavna duševna hrana. Kako je ravnati s hrano, zlasti s kruhom, pa vem, da je vsem dobro znano. Kruh je dar božji, zato z njim tudi tako postopamo. Ker smo pred vojno večkrat zametavali cele kose belega kruha, zato smo med vojsko mnogokrat stradali starih črnih skorij kruha.

Morda smo z veliko težavo dobili v hišo nekaj knjig. Kaj pa sedaj? Ali je s tem vse opravljeno? Morda smo položili knjigo kar na polico za mleko, ali pa na mizo, kjer jo je dobil v roke triletni Jožek, ki se na knjige „najbolje" razume. Najprej odtrga prvo stran, nato jo pošteno zmečka in končno jo odnese v lužo za hišo.

Tako se s hrano ne dela! Kaj bomo pa jedli? Tudi za knjigo je treba najti čas in prostor. Seveda, tudi to po pameti. V največjem poletnem delu, ne bomo urejali knjig in gledali skozi okno, kako nam dež moči žito in seno.

7. Za vsako stvar svoj prostor.

Red je čudovita reč. Pravijo, da red vlada svet. Ali je to res? Je! Ako bi ne bilo v svetu reda, bi se že zdavnaj svet zrušil vsled hitrosti vrtenja na tisoče svetov, ki plovejo v ozračju.

Načelo reda je: vsako stvar v svojem času in vsako stvar na svoje mesto. Tako, tudi knjigo. Gotovo imate vsako stvar na svojem mestu: obleko, čevlje, denar itd. Glavno je, da ima vsaka stvar svoj stalni prostor. In tak stalni prostor določimo tudi knjigam. Ljudje, ki imajo v tem oziru red, lahko v temi brez luči vsako svojo stvar takoj najdejo.

Knjigam določimo stalni, suh in snažen prostor, da ne morejo otroci do njih in da se ne kvarijo.

Prikladnejša je za knjige omara kot skrinja, ker v omari lahko postavimo knjige pokonci in jih tako lažje najdemo, kadar jih iščemo. Morda je hiši na razpolago kaka stara primerna omara. Vsako lahko naredi par polic in nanje naloži knjige — pokonci s hrbtom na prednji strani.

8. Seznam knjig.

Morda ste imeli kdaj kako prav lepo knjigo, pa se je zglasil ta ali oni prijatelj in prosil, da mu knjigo posodite. No, ker sta bila prijatelja ste mu knjigo posodili. Kdaj ste jo pa nazaj dobili? Gotovo sem vas preveč vprašal, in mislim, da ne bom rekel preveč, ako pravim, da knjige nikdar niste dobili nazaj. Na ta način boste kmalu prišli ob vse knjige.

Potrebno je, da vsako knjigo po vrsti, kakor ste jo prejeli vpišete v poseben seznam — v poseben zvezek. Da pa ne bo šlo kar približno, zato vpišimo podatke, ki so nam o vsaki knjigi potrebni: tekoča številka došle knjige, pisatelj, naslov knjige, dan nakupa knjige in končno koliko smo plačali za knjigo.

Tekočo številko seznama napišemo tudi na prvo stran knjige, nato pa knjigo postavimo v omaro.

Toda sedaj še ni dosti pomaganega. Ako knjigo komu posodimo, pa čeprav je označena z tekočo številko seznama, nam jo pravtako lahko odnese. Knjigo, ki jo posodimo moramo vsled tega vpisati še v drug seznam v katerega pišemo samo tiste knjige, ki smo jih posodili. Ta seznam vodimo tako, da zgoraj napišemo ime dotičnega, ki smo mu knjigo posodili, spodaj pod ime pa napišemo datum, kdaj smo knjigo posodili, nato številko in naslov knjige in končno, kdaj je bila knjiga vrnjena.

Marsikdo si bo sedaj mislil: to je pa že preveč pisanja, imam drugega dela dovolj. Priznam, da je tako in zato svetujem, da se najlažje tega dela ognete, ako knjig nikomur ne posojujete.

Seznam knji gbomo pa lahko sproti vodili, ker gotovo ne bo prihajalo v hišo toliko knjig, da bi jih mogli sproti vpisati. Priporočljivo je tudi, da so poverjene knjige — knjižnica — samo eni osebi, ki naj ima knjige pod ključem. Ako hoče kdo domačih lahko knjigo za branje je priporočljivo, da se tudi to vpiše, ker je verjetno, da bo eden ali drugi knjigo posodil prijatelju ali prijateljici, potem pa trdil, da jo je vrnil. Najbolje pa je če vsakomur dopoveste, da naj knjig ne posojuje, ako vam je do tega, da boste ohranili domu vse lepe knjige, ki ste jih nabavili.

9. Zaključek.

S temi vrsticami smo hoteli samo na kratko spomniti na slab upliv slabe knjige; kako slabo knjigo spoznamo; in kako naj bi se družine z osnovanjem lastne knjižnice obvarovale slabih knjig. Seveda, to ni izčrpno. Kar smo pa navedli je nujno, kar vsakdo o knjigi vedeti.

Domače novice

„Slovenji" ali „Windisch"

Sedemdeset let je trajala na Koroškem borba slovenske manjšine za pouk v materinem jeziku v šoli, a vse zamanj. V zadnjem času pa moramo povdariti ,da smo tudi tu vkljub vsem težavam prešli mrtvo točko. Eden izmed številnih razlogov proti slovenskim šolam, ki so ga vztrajno navajali je bil tudi ta, da jezik koroških Slovencev sploh ni slovenski, ker ti ljudje govorijo le „windisch", kar naj pomeni mešanico slovenskih in nemških besed, kjer pa vkljub vsemu prevladuje nemščina. Pedagogika na Koroškem je šla nekoč celo tako daleč,, da je slovenski pouk na pripravnici postavila na podlago koroškega narečja, ali bolje, celovškega „windisch" jezika.

Da bo enkrat tudi na tem področju zavladala jasnost, si poglejmo, kaj je prav za prav „windisch" jezik. Slovenci na Koroškem se sami nikdar ne imenujejo „windisch". Oni se kličejo „Sovenji" v narečju, ki „l" skoro dosledno izpušča. Večina Slovencev čuti v besedi „windisch" nekaj sramotilnega, ker je bila to pač najpogostejša nacistična psovka za Slovence. Toda potreba ni, da je to vedno nekaj sramotilnega. Beseda je prišla k nam od severnih Slovanov. Beseda „Slovenec", je naravna: Slovo je beseda in Slovenec človek, s katerim so se lahko sporazumeli. Nemec je pomenil nemega človeka, s katerimi se Slovenci niso mogli razgovarjati, ker njihovega jezika niso poznali. Bolj naravnih in preprostih imen si Slovenci ne bi mogli izbrati. Kakšen pa je potem jezik koroških Slovencev? O tej stvari najraje govorijo ljudje, ki slovenščine ne obvladajo, ali tisti, ki se materinega jezika niso nikoli učili.

Kjerkoli se narod naslanja na soseda, bo prevzel od njega več ali manj besed, posebno še, če je od njega kakorkoli odvisen. Nemci so prevzeli od Rimljanov silno veliko besed in so svoj jezik pred nedavnim „čistili". Prav tako pa so Nemci tudi od Slovencev prevzeli veliko besed. Slovensko „oralo" je postalo nemški „Arl", „bič" „Peitsche" itd. Zanimiv je proces spajanja nemščine in slovenščine pri krajevnih imenih. Slovensko ime je bilo Loka ,nemško pravijo temu Au. Če je obe besedi združil in iz „Loka — Au" je nastal Luggau. Takih primerov bi lahko našteli neskončno dolgo vrsto. Pri tem seveda ne bi mogli zanikati, da imamo tudi mi veliko nemških izpeljank in besed.

Kdor torej pravi, da je naša govorica na Koroškem drug in ne slovenski jezik, ta se moti in ne pozna razvojne poti našega jezika. To kar mi govorimo, ni drugi jezik, pač pa je slovensko narečje, pri katerem so razlike s književno slovenščino zato tako velike, ker se mi nismo imeli prilike izobraževati v materinščini in smo zato jezikovno zaostali.

Če greste v Št. Pavel v Labudski dolini in vprašate kmeta na polju: „Saeen Sie Weizen?", wam običajno ne bo odgovoril. Če pa mu rečete: „Saaz Waaz?", vam bo gotovo takoj dal odgovor. Kaj hočemo? Imajo pač svoje narečje. Nihče še ni trdil, da v Št. Pavlu ne govorijo nemško. Nasprotno pa hočejo nam dopovedati, da govorimo mi „windisch". Narečje je pač jezik vsakdanje uporabe, ki ga pa v pisani besedi ne moremo uporabljati. Kar so pri petju note, to je pri jeziku pravopis. In če mi pravopisa ne obvladamo, pač ni naša krivda. Mislim, da se bo z novo šolsko ureditvijo tudi to popravilo, če bo obojestranska dobra volja.

Razglas Britanske vojaške vlade na Koroškem

Britanska vojaška vlada na Koroškem je izdala sledeči razglas:

Pred kratkim je bila vložena prošnja za odobritev in priznanje Zveze koroških partizanov. To prošnjo je Britanska vojaška vlada skrbno proučevala. Ugotovila je, da so usmerjeni cilji in nameni te zveze, kakor je prišlo do izraza v mnogih nagovorih in izjavah, ustvariti organizacijo, ki namerava uporabiti oboroženo silo na Koroškem.

Toda na ozemlju, ki so ga zasedle britanske čete, se ne bo trpelo nobene zveze, ki bi javno ali prikrito nameravala uporabljati orožje.

Vojaška vlada na Koroškem vsled tega ne bo priznala nobene take zveze koroških partizanov; tudi so prepovedane vse javne prireditve, ki bi jih priredila ali nameravala ta zveza prirediti.

V tej zvezi opozarjamo javnost, da se bodo osebe, ki javno hujskajo k motenju miru, morale zagovarjati pred vojaškimi oblastmi in da bo zveza, kateri pripadajo, takoj razpuščena.

Vzorčna razstava izvoznih predmetov na Dunaju

Poročali smo že, da bo Avstrijska izvozna-vzorčna razstava na Dunaju v času od 7. do 10. maja 1946. Zvedeli smo, da je že 700 tvrdk prijavilo svojo soudeležbo. Slika, ki jo bo ta razstava nudila, je tako obsežna in pestra, da se to razstavo lahko upravičeno smatra za predhodnico dunajskega velesejma. Izvozno-vzorčna razstava bo v prostorih velesejmske palače, ki bo na podlagi sklepa Zavezniškega sveta pravočasno izpraznjena. Rok jesenskega velesejma še ni dokončno določen. To bo najbrž šele oktobra meseca, kajti prej ne bodo izvršena obsežna obnovitvena dela.

Obsodbe vojaških sodišč

Radi nedovoljenega vstopa v zaporno ozemlje sta bila Franjo Rell in Mijo Lovrečovič obsojena na 12 dni zapora. Po prestani kazni ju bodo oddali v taborišče za preseljence v Peggezu. — Pri Josefu Bruggerju so našli avtomobilski plašč in več necenzuriranih pisem ter ga obsodili na 56 dni zapora, a avtomobilski plašč zaplenili. — Franz Emil in Johann Bachlehner, ki sta brez dovoljenja prekoračila mejo med Avstrijo in Italijo ter se vrnila s vtihotapljenim blagom, sta bila obsojena na 21 dni zapora, a blago jima je bilo odvzeto.

Vojaško sodišče v Šmohorju je obsodilo:

Hribarja Feliksa radi posesti tuje valute (594 din) ter mu zaplenilo ta denar.

Schmittbittner Elfrido iz Št. Danijela pri Doleh na štirinajst dni zapora.

Schneiderja Ferenca iz taborišča preseljencev v Kellerbergu na tri mesece (1 mesec pogojno) in zaplembo imovine.

Szilagyija Karola iz istega taborišča na tri mesece (en mesec pogojno) in zaplembo imovine.

Borovlje

V nedeljo dne 31. 3. 1946 je bil ob ogromni udeležbi pokopan 72 letni Honzi Šparovec, starostni rentnar in posestnik v Borovljah. Rajni je bil še eden tistih redkih značajnih mož, ki je pred 40 leti bil med ustanovitelji tedanjega prvega Slov. kulturnega družtva v Borovljah, oz. v Podljubelju. Bil je vzoren in zvest družinski oče, miren in izredno marljiv človek, ki je rad pomagal vsakomur kjerkoli je mogel in bil tudi splošno priljubljen. Zavratna bolezen ga je prisilila, da je moral v bolnico, kjer je bil operiran in par dni navrh zaspal za vedno. Pokojni je bil izvrsten pevec ter je izredno ljubil pošteno domačo pesem. Boroveljski Slovenski pevski zbor se je od svojega ustanovitelja poslovil ob prepeljavi kakor tudi ob odprtem grobu z ganljivo nagrobnico. Naj bo rajnemu Honziju lahko domača zemlja, katero je tako ljubil!

Radio Celovec

Pri naši nedeljski oddaji 7. aprila 1946 bo pel pevski zbor iz Bilčovsa pod vodstvom gospoda Ogrisa. Oddaja bo kakor običajno ob 19 uri 30 minut.

VAŽNO OPOZORILO

Uredništvo sporoča, da bo sprejemalo oglase in inserate za velikonočno številko „Koroške Kronike" samo do 12. aprila.

V založbi „Koroške Kronike" bo izšla velikonočna razglednica s slovenskim voščilom. Dobili jo boste v prodaji pri naši upravi. Trafike in drugi trgovski obrati, ki bi jo radi v večji množini naj to nemudoma sporoče na upravo našega lista.

*

Vsi, ki še do danes niso poravnali naročnine za stenski koledar, naj to nemudoma store da ne bo nepotrebnega zavlačenja. Ob enem obveščamo vse interesnte, da je naš zemljevid dokončan in ga lahko dobijo pri nas v upravi.

Šmihel pri Pliberku

Šmihel se počasi prebuja iz dolgega prosvetnega spanja. Na praznik Oznanenja Marije Device in na nedeljo pred praznikom je Dekliška Marijina družba priredila lepo Marijino akademijo. Najprej so dekleta zapela Mavovo: Jaz sem otrok Marijin: Potem je Hudlnova Pepi lepo deklamirala pesem: Poznate njo? Sledil je govor: Marijino naročilo v Fatimi današnjemu svetu. V govoru je bila povdarjena Marijina želja, naj bi se vsi z vso vnemo oklenili molitve rožnega venca, naj bi se posvetili Marijinemu brezmadežnemu Srcu, naj bi spremenili svoje življenje in delali pokoro. Marija nam je v Fatimi povedala, kateri so pogoji, ki jih mora svet izpolniti, ako hoče, da bo nastopila daljša doba miru na zemlji in sedaj je naša dolžnost, da te pogoje izpolnimo.. Naš narod je začel te pogoje izpolnjevati s tem, da se je 31. maja 1943 posvetil Marijinemu Srcu in je tudi drugače pokazal veliko dobre volje začeti pot temeljitega narodnega in verskega prerojenja. — Po govoru so dekleta zapela Foersterjevi pesmi: Pozdrav Mariji in Kraljica angelov. Nato je osemnajst deklet deklamiralo zborno deklamacijo: Marija Devica, Slovencev Kraljica, v kateri je bilo povdarjeno, kako je Marija v zgodovini vedno varovala naš narod, zlasti v zadnjih letih. Sledila je igra: Roka božja. Igra ima pet dejanj in je v kratkem njena vsebina tale:

Premožnejša vdova gospa Podkrajškova (Krištanova Justa) je nevarno bolna. Zato izroči gospodarstvo v oskrbo svoji sestri Uršuli (Kolkarjeva Lenčka). Uršula je pokvarjena in brezvestna ženska in v kratkem času požene vse posestvo na boben ter zapelje Podkrajškovo edinko Kristinico (Haninova Ivanka) v lahkomiselno življenje. Iz hiše izžene vdovo Dolenko (Rudolfova Marica) in njeno hčer Reziko (Grilova Micka). Dekli Liza (Mlinarjeva Malka) in Julika (Šotorova Micka) ne marata več ostati pri hiši. Gospa Podkrajškova medtem umre. Ko vidi Uršula, da je vse posestvo pognano v pogubo, izgine neznanokam. Kristinica spozna svojo zablodo in se spreobrne. Marijina materina roka je ni zapustila. Iz stiske jo rešita Dolenka in njena hči, ki jo vzameta k sebi. Stranske vloge so v igri še graščakinji gospa Leskovškova (Krištanova Tilka) s svojo hčerjo Olgo (Poltnikova Rezi) in gospa Soteška (Milačeva Micka). Važno in lepo vlogo ima v igri potovka Lenčka (Davidova Lena), ki prepreči, da ni igra dolgočasna. Peto dejanje zelo poživi prizor, ko prihaja na oder šest angelcev in pride za njimi Marija ter blagoslovi Kristino vso obupano in lačno ležečo ob kapelici.

Dekleta so nepričakovano dobro igrala, le besedni in stavčni povdarek je delal zaenkrat še večje težave.

Tolažba.

Janez Kozamernik je ležal hudo bolan v Ljubljanski bolnici. Previden je bil in čakal udan v božjo voljo, da se poslovi od solzne doline. Obiskat ga je prišel brat Jože in ga takole potolažil: „Janez, prav lepo te pozdravljam. Tudi drugi sorodniki te pozdravljajo. Obiskati te ne morejo, k pogrebu pa bodo vsi prišli!"

Naše

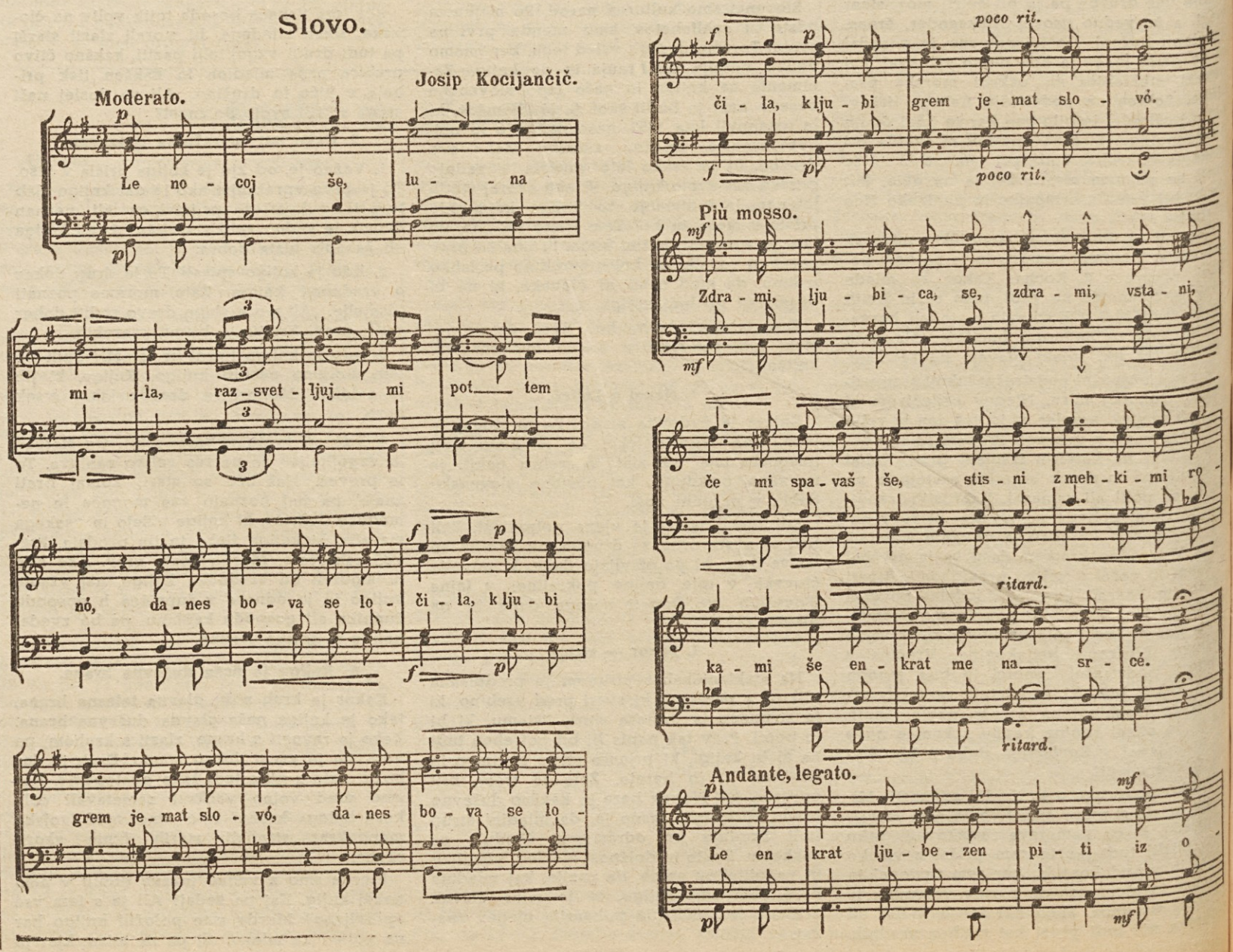

Slovenske posojilnice na Koroškem

Dne 6. marca je deželna vlada, in sicer vse tri stranke soglasno, sklenila, da se razveljavi naredba gestapa, ki je prepovedala **slovenske** zadruge in naročila nemški zadružni zvezi, da slovenska društva spoji z nemškimi. Ta odlok je zadel šestintrideset posojilnic ter sedem gospodarskih zadrug. Prizadete so bile posojilnice: v Bilčovsu, v Borovljah, v Celovcu, v Podljubelju, v Selah, v Šmarjeti, v Sv. Tomažu, v Glinjah, v Št. Janžu, na Djekšah, na Krčanjah, v Obrah, na Želinjah, v Pliberku, v Žvabeku, v Dobrlevesi, v Slovenjem Šmihelu, v Velikovcu, v Št. Jurju na Zili, na Kostanjah, na Ledincah, v Sv. Štefanu pri Beljaku, v Marija na Zili, v Bistrici na Zili, v Sv. Štefanu na Zili, v Št. Lenartu pri sedmih studencih, v Beli-Kapli, v Galiciji, v St. Jakobu v Rožu, v Ločah pri Beljaku. Kdor pozna delo, korist in vpliv kreditnih zadrug, se bo razveselil, da jih imamo toliko na primeroma tesnem slovenskem ozemlju. Vse te posojilnice so bile pred prvo svetovno vojno neprimeroma močnejše, kakor po njej. Imeli smo svojega premoženja, to je tistega, ki smo ga sami oskrbovali:

Gotovine v blagajnah in pri pošti	37.000 Šil.
Vlog v bankah	340.000 Šil.
Posojil zadružnikom	1,300.000 Šil.
Posestva — v bilancah	268.000 Šil.
Rezervnih fondov	218.000 Šil.
Hranilnih vlog	1,500.000 Šil.

To so bile številke polnovrednih avstrijskih šilingov, ki je bil tedaj skoroda najboljši denar v Evropi. Deželna zadružna zveza je spojila sledeče naše kreditne zadruge z nemškimi: posojilnice Doberlaves, Borovlje, Glinje, Podljubel, Sele, Galicija, Obre, Hodiše, Celovec, Kotmaravas, Marija na Zili, Škofice, Želinje, St. Jurij na Zili, St. Jakob v Rožu, St. Lenart pri sedmih studencih, Slovenji Šmihel, St. Tomaž, Sv. Štefan na Zili, Sv. Štefan v Maloščah, Velikovec. V vseh teh slučajih sta se nemška in slovenska posojilnica združili. Kjer pa ni bilo v bližini nemške posojilnice, so slovenski posojilnici dali nemški odbor, ki jih je prelevil v nemške posojilnice in pridružil nemški deželni zvezi.

Deželna vlada je vse to razveljavila in dala slovenskemu zadružništvu prosto pot.

Združenje posojilnic je stalo 27.000 mark. Koliko pa bo stala ločitev? In potem težkoče v uradovanju, ki nastajajo po razdelitvi vlog na 12%, 40% in ostanek, ki se ne sme izplačati. Novih vlog dolgo časa ne bo. Ljudje bodo plačevali dolgove, pa tudi dvigali, kar se da dvigniti. Kupovali bodo obleko, gradbeni materjal ,kamenje, opeko in lesovino, le v hranilnice ne bo denarja. V takšnih časih, doživeli smo jih po prejšnji vojski, je težko delati. In vendar se dela ne sme puščati v nemar, marveč je treba polagoma zopet vzpostaviti kar je bilo nekoč naša last.

Bistrica pri Pliberku

Koroški Slovenci tovarišu Edvardu Kardelju

Podpredseniku jugoslovanske zvezne vlade Edvardu Kardelju.

Dolgih devet mesecev je že, kar ste morali na našo največjo žalost umakniti naše čete s Koroškega in naš položaj se je zopet zelo poslabšal. Samo naše upanje in naša trdna vera, da pravica mora zmagati, nam pomagata, da nosimo še vedno glave pokonci kot zmagovalci.

Zahvaljujemo se Vam za Vaš trud, da nas rešite težkega suženjstva in Vas najtopleje pozdravljamo iz Slovenske Koroške!

Na skorajšnje svidenje!

Smrt fašizmu — Svobodo narodu!

Obč. odbor OF za Bistrico pri Pliberku.

(„Ljudska pravica".)

Sveče

Nepričakovano je v sredo dne 27. marca t. l. prispela od vojaške oblasti pretužna vest, da je v vojnem ujetništvu dne 4. julija 1945 v Pisi (Italija) preminul in se preselil v boljšo bodočnost naš dragi rojak, vojaški zdravnik Oto Inzko, pd. Pregljev v Svečah.

Vse je pretreslo, ko so zvonovi iz lin sveškega stolpa oznanjali to žalostno novico in marsikomu se je zasolzilo oko, ko mu je prišlo do ušes, da se je za vedno ločil iz naše sredine človek v najlepši mladosti, star komaj 24 let, ki je mnogo obetal tako svojim staršem, bratoma, sestri in sorodnikom, kakor tudi vsemu slovenskemu narodu na Koroškem.

Pokojni Oto, sin Valentina Inzko in Marije rojene Einspieler se je rodil dne 2. avgusta 1921 v zgodovinskih Svečah, v hiši, iz katere izhajajo mnogi duhovniki Einspielerji, ki jih vse zavedno ljudstvo spoštuje in časti kot prebuditelje Koroških Slovencev.

Nadarjenega fanta so starši po ljudski šoli, katero je obiskal v Svečah pripeljali v celovško Marijanišče, da bi se tam šolal in pripravil za višji poklic. — Po dovršeni gimnaziji in zrelostnem izpitu se je leta 1939 odločil za zdravniški poklic. Študiral je medicinsko vedo na Dunaju in v Pragi.

Kakor drugim, tako tudi njemu ni bilo prizanešeno in moral je k vojakom in sicer na fronto v Italiji. Že je srečno prestal svetovno klanje, pokanje topov ter udarjanje številnih bomb mu je sicer prizaneslo, vendar pa je moral po zlomu Nemčije romati v ujetništvo, kjer je prenehalo biti dne 4. julija 1945 zvečer, torej na predvečer godu velikih slovanskih apostolov sv. Cerila in Metoda plemenito in zlato srce našega dragega Otija.

Bil je dober in veren mladenič ter je zvesto sledil naukom svojih vernih staršev. — Najbolj si je prizadeval s svojim vzornim obnašanjem in raznimi darili razveseljevati svoje starše, brate in sestro, da se na skromen način oddolži za trud svojih staršev in izkaže svojcem pravo in iskreno ljubezen. Zvest svojim narodnim načelom je stopal po stopinjah svojih narodno zavednih pradedov, vsepovsod dokazoval svojo narodnost in je radi tega izguba našega dragega Otija še hujša, ker se ni ločil iz naše sredine samo človek, ki je hotel s svojo zdravniško vedo pomagati našemu ljudstvu, temveč ga tudi v narodnem oziru dramiti k narodnemu prepričanju in delu.

Kako je bil Oto pri domačih priljubljen je dokazala udeležba pri treh sv. mašah, ki so se darovale dne 1. aprila t. l. v župni cerkvi v Svečah, in katere so opravili domači župnik preč. g. Filip Jandl, preč. g. d. Janko Hornbök, župnik iz Podgorij, in preč. g. duhovnik pomočnik. Slovesno mašo zadušnico pa je opravil preč. g. dr. Janko Hornbök, ki je imel tudi krasen govor, v katerem je orisal življenje pokojnega Otija, ga stavil za vzor sveški mladini in ga priporočal v molitev. — Po izvršenih cerkvenih obredih pri spomeniku padlih junakov, je dekliški cerkveni pevski zbor zapel nepozabnemu Otiju pod vodstvom domačega organista g. Jakoba Beguša v slovo nadvse lepo pesem „Nmav križ jizaro".

Družini, ki je izgubila svojega dragega in dobrega sina Otija, naj bo izrečeno naše iskrene sožalje.

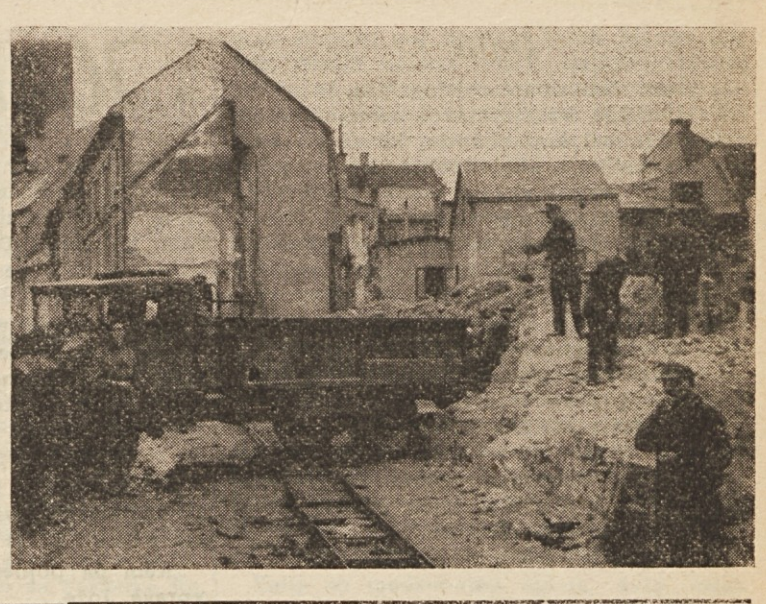

Toplo pomladansko sonce in prvo zelenje nas pozdravljata skozi okna. A ne moremo se iz vsega srca veseliti pomladi, če vidimo, kako štrlijo proti nebu ruševine podrtih hiš, ki nas spominjajo na grozote prestane vojne in na bedo tisočih ljudi, ki jih je ta vojna oropala domačega krova. Mnogo ovir in težkoč bomo morali še premagati, dokler se bodo iz razvalin dvignili novi domovi. Vendar pa bomo vstavili vse svoje sile v delo za obnovo, v našem lastnem in v interesu skupnosti.

Ten minutes English:

Rešitev nalog iz prejšnje lekcije:

Grem v šolo
Sem v cerkvi
Gremo spat
Je že deset minut čez osem, a nje še ni
Vaša ura gre naprej
Ali ste dobro spali?
Sedite prosim
Zelo me veseli, da sem Vas spoznal
Kako se imenujete?
Kaj želite?
She is not here
Mr. Kovač is not at home
No, it is not true
Come with me please
You speak too fast
Is it possible?
How is your brother?
My brother is ill
What time is it by your watch?
What is it?

Sedaj pa še zadnji važni nepravilni glagoli:

I stand — stojim
I stood — stal sem
I have stood — sem bil stal
I steal — kradem
I stole — kradel sem
I have stolen — sem bil kradel
I sting — bodem
I stung — bodel sem
I have stung — sem bil bodel
I strike — tepem
I struck — tepel sem
I have struck — sem bil tepel
I swim — plavam
I swam — plaval sem
I have swum — sem bil plaval
I take — vzamem
I took — vzel sem
I have taken — sem bil vzel
I teach — učim
I taught — učil sem
I have taught — sem bil učil
I tell — rečem
I told — rekel sem
I have told — sem bil rekel
I think — mislim
I thought — mislil sem
I have thought — sem bil mislil
I throw — vržem
I threw — vrgel sem
I have thrown — sem bil vrgel
I wake — zbudim se
I woke — zbudil sem se
I have woken — sem se bil zbudil
I wear — nosim
I wore — nosil sem
I have worn — sem bil nosil
I weep — jočem
I wept — jokal sem
I have wept — sem bil jokal
I win — dobim
I won — dobil sem
I have won — sem bil dobil
I write — pišem
I wrote — pisal sem
I have wrotten — sem bil pisal

Opisovanje s „to do".

Pomni: besedic „to do" se poslužujemo v sedanjosti in preteklosti pri vprašalni in nikalni obliki.

Do you know what time it is? — Ali veste koliko je ura?
Did you meet my husband on the stairs? — Ali ste srečali mojega moža na stopnicah?
No, I did not meet him — Ne, nisem ga srečal
When does your sister arrive? — Kdaj bo prispela Vaša sestra?
Does he speak english? — Govori on angleško?
Don't (do not) speak of it — Ne govori o tem
I do not know this gentleman — Tega gospoda ne poznam
Did it rain when you went out? — Ali je deževalo, ko ste šli ven?
Yes it did — No, it did not — Ne, ni. Ja, je
Why did you not go to the pictures last night? — Zakaj niste šli snoči v kino?
Do you not know her name? — Ne veste njenega imena?

pesmi (5.)

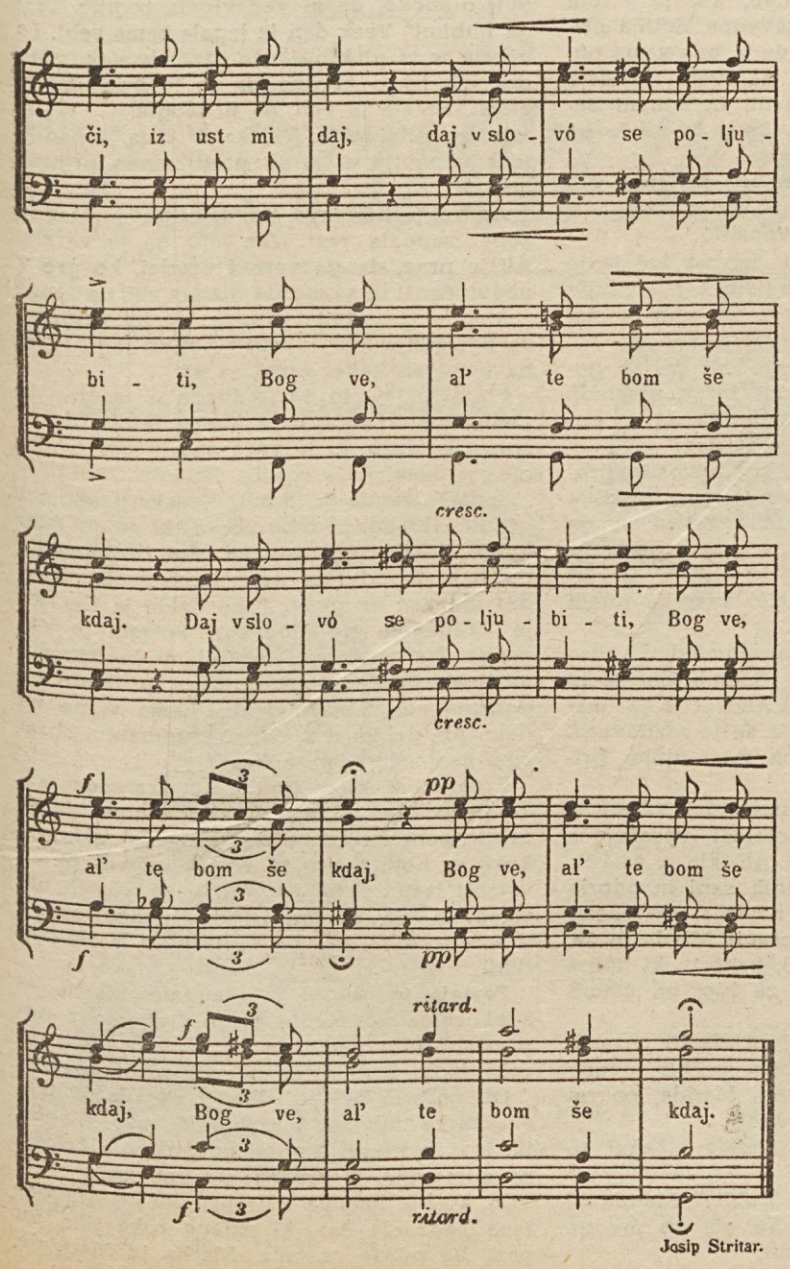

Jaz bi rad rudečih rož.

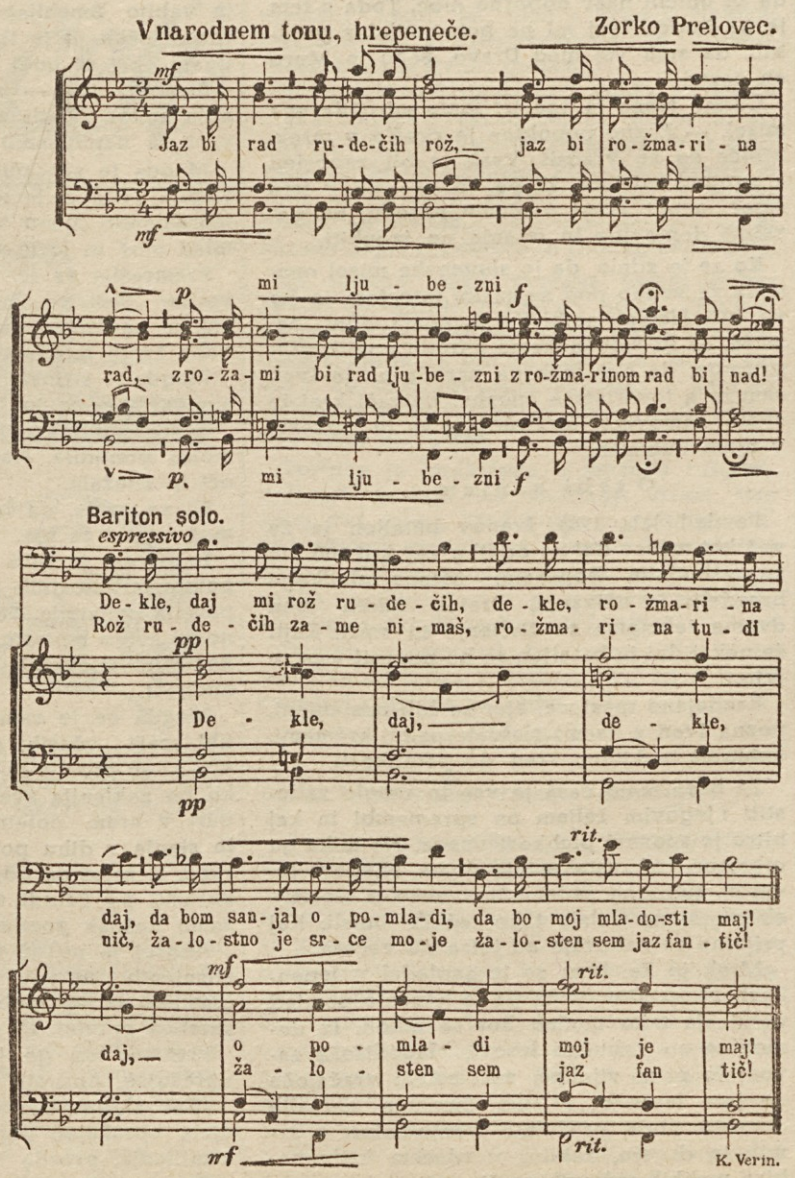

Dom

Dom niso samo: rojstna hiša,
dvorišče, vrt, pristávce same;
to je cel kup obzorja, ki
detinski ga pogled objáme.

To zrak je, ki ga v jutru srkaš,
ko v travi rosa še blišči,
je ptičji spev in šum lesovja,
potok, ki tajno žubori.

So tihi, senčnati kotički,
prerasel z mahom stari mlin,
je v predvečer cvrčanje v travi,
in plameneči žar planin.

Je čar srebrne mesečine,
v nji sove klic in laež psov,
je petje fantovsko na vasi
in daljni, sladki glas zvonov.

To sok je, ki se tu preliva
iz rodne zemlje do nebá
in ki iz ust deklet in fantov
pozdravljajoč se ti smehljá.

Je vir in kelih sanj najlepših,
presrečne je mladosti kraj
in hrepenečemu na tujem
zdi se kot pozemni raj.

Tatjana F.

Mladenka pomlad

V tihi noči je prišla, nihče je ni videl in nihče ne ve, kakšno ji je lice. A vsakdo jo pričakuje poln hrepenenja, in ko pride, jo pozdravlja ves vesel. Pritajenih korakov stopa po gozdu. Dotika se drevja in cvetlic, ki hipoma ozelene. Tiho se prikrade v hlev, odveže živino in jo požene na zelene pašnike. Naseli se v človeška srca in jih napolni s prazničnim veseljem. Šolarji imajo tedaj vse polno napak v nalogah in sedenje v šoli jim postaja neznosno.

Zložno vrši mladenka pomlad svoje delo. Vse noči je na delu in prva pot ji je k onim, ki po njej najbolj hrepene.

Onega dne je korakala mimo zvončkov, ki so komaj dihali v tesnih ruticah. Pokliče jih.

Ej, to vam je veselja! Na mah odpadejo rutice in zablestijo srajčke, snežnobele in sveže, da se začudijo škorci in zapojo veselo pesem.

„Oj, lep je svet! Prijetno de sončna toplota, in sladko je ptičje petje. Tako dobro nam ni bilo še nikoli."

To pa trdijo zvončki vsako pomlad, ko jih ogreje toplo sonce.

Zvončke, ki so prvi vscveteli vsi zavidajo. Šolarji že sanjajo o velikih počitnicah, na gozdnem parobku pa se jezi bukev, ki je še vedno gola.

„Daj, pridi tudi k meni mladenka pomlad! Komaj še zadržujem popkovje, da mi ne vzbrsti prehitro, in gotovo sem več vredna kot ti pritlikavi zvončki tu pod menoj."

„Tudi k tebi pridem", ji odgovarja pomlad, „le malo potrpi."

In pomlad koraka dalje, za njo pa ostaja bela, z zvončki posuta stezica. Vse polno jih je in sramežljivo sklanjajo glavice.

„Le pretegnite se", jim sladko šepeče pomlad, „napijte se božjega sonca, zakaj kratka doba vam je odmerjena."

Zvončki pa se kopljejo v srebrni rosi in se otirajo s sončnim zlatom. Drug drugemu prikimavajo, smejejo se in dobro jim je.

„Sedaj ne čakam več", so oglasi bukev in iz popja se ji pokažejo prvi lističi. Hitro se razvijajo in rastejo. Neskončna množica jih je. Lepo zeleni so vsi, in pomladni dih se igra z njimi.

Zvončkom se dozdeva, da s trepetom pojema dnevna svetloba. „Ali prihaja temna noč?"

„Smrt prihaja", jih pouči pomlad. „Kar se rodi, smrti zori. Na svetu vse kali, cvete in — pogine. Tako je sojeno tudi vam, prijatelji moji."

„Umrli da bi že?" vzdrgetajo zvončki, „komaj smo pričeli živeti. Temu je gotovo kriva hudobna bukev, ki nam ne privošči zlatega sonca. Toda mi nočemo umreti, nočemo!"

In zvončki se po otročje upirajo neizogibni usodi.

Zadnjikrat koraka mimo njih pomlad. „Ne upirajte se, dušice moje", jim zakliče pomlad v slovo. Pamet imejte in lezite k počitku; k letu pridem in vas pokličem."

„Sojeno nam je", se tolažijo zvončki, poslušno ležejo in zaspe. A ne vsi. Mnogo jih je, ki se jim hoče življenja, mladega in brezskrbnega. „Fej" se jeze na bukev, „večna ti sramota!"

Posmehne se bukev in strese košato vejevje. „Čakajte, norčki, pozneje mi boste še hvaležni."

Poslednji zvonček zvene in zadremlje...

Za smeh

Luč.

Profesor: „Peter Lučovnik, povejte, kaj je luč?"

Učenec Lučovnik: „Luč je svetloba, katero moremo videti."

Profesor: „Tako! Lučovnik, jaz vas vidim, a luč niste!"

»Hodil po zemlji sem naši...«

Osmošolec Ivan se je komaj izvil iz objema svoje doraščajoče sestre Ivanke. Nalahno jo je potegnil za krepke kite in ji ljubeznivo rekel: „Dopoldne sem bil tvoj, popoldan moraš pa meni pustiti." Le nerada je Ivanka privolila v to.

Ivan je stopil pred domačo hišo. Narava je gorela v plamenih žarkih jesenskih barv. Ivan je bil kar nekoliko nestrpen. Pričakoval je dva prijatelja, bratranca Jožeta in študenta Tomaža. Domenili so se bili, da bodo nedeljsko popoldne preživeli skupaj.

„Jo že mahata tamle pod goro", de Ivan, ko zagleda dve visoki, sloki postavi. Hiti jima naproti in ju prisrčno pozdravi.

„Kam pa pojdemo? Imaš kakšen načrt?" vpraša Jože.

„Kam neki? Pojdimo kam, kar brez cilja. Kjer bo lepše."

Šli so res, ne da bi si postavili kak določen cilj, proti domači podružnici na Homcu. Ravnokar je bil začetek dobe, v kateri je narava najlepša, čas prvih jesenskih barv. Za Ivana in Tomaža pa še dnevi otožne sladkosti pred začetkom šole.

„Glejta motiv!" vzklikne Tomaž-umetnik. Sledita smeri njegovega pogleda: Lepa breza s privlačno, vitko obliko, belino lubja in orumenelo zelenjo vej na krasnem ozadju je navdušila umetnika.

„Kolikokrat sem hodil tod, pa tega nikoli nisem opazil. „Zakaj neki?" je vprašal Tomaž bolj sebe, kot svoja prijatelja.

„Nič čudnega. Še nikdar doslej nisi hodil s takimi čustvi po naši zemlji kot letos", je odgovoril Ivan. Tomaž mu je moral pritrditi.

„Da, leto 1941.! Usodno za slovenski narod!"

Dvignili so se više. Vedno znova in vedno bolj so jih očarale domače gore, pašniki in dobrave. Tiste dobrave, pašniki in gore, katere so gledale od svoje mladosti vsak dan, pa se jim doslej niso nikdar tako razodele. Hodili so še naprej brez cilja po gozdovih, njivah, travnikih..., gnani samo od lepote motivov. Zajelo jih je neko, doslej še nikdar doživeto čustvovanje ob lepoti domačega kraja. Saj so pisali o domačem kraju že v šolskih nalogah, toda, kar so vedeli takrat, je bilo iz knjig, sedaj pa, ko jim je bilo vse vzeto razen doma in domačega kraja, so vse zares občutili: zemlja domača ni prazna beseda.

Dospeli so k cerkvi na vrhu griča. Obzorje se jim je razširilo: Svinjška planina, Osojščica, Dobrač, Krajnska gora in Obir ter stena Karavank od Košute do Kepe, pa Celovška kotlina z Gosposvetskim poljem in Vrbskim jezerom. Veselo vzhičenje nad prelestjo domače zemlje je prešlo v vdano otožnost in uporno užaljenost.

„Narod moj", je čustvoval Ivan. „Od otroških let smo pričakovali rešitve in združitve. Čakali smo kralja Matjaža, a kaj je prišlo! Strašno so te pohodili. Le kaj si zagrešil med narodi!?"

Tudi Jožeta je zajel podoben občutek. „Že dolgo smo bili razkosani, a tako kot sedaj še nikdar."

„Da", je pribil Tomaž, „razkosali so nas, da bi uničili našo odporno moč. Toda s tem je ne bodo. Vsej mi ne bomo nikdar pozabili, da smo vsi med Dravo, Sočo in Muro en narod!"

Čudno tesno je vse tri fante združila ena misel. — Pozno popoldne je prešlo v mrak. Molče so se vračali. Vsak je bil zaposlen s svojimi mislimi, ki pa so vse šle v isto smer :ostati zvest svojemu narodu, ne pozabiti domovine in upanja ne izgubiti.

Ko se je zdelo, da je slovenska misel onemela za vedno pod nemškim terorjem, in ko so bili Nemci najbližje svojemu cilju, namreč, da bi slovenskemu narodu uničili prepričanje, da slovenskega naroda ni, je Ivan sam in s tovarišema spoznal domači kraj in svojo domovino. In čudovito se je razrasla v njem ljubezen.

O tebi sanjam...

Pomlad leta 1944. Ivanov bataljon je že več kot mesec dni na oddihu več kot 100 km za vshodnim bojiščem. Mesec sladkega brezdelja in uživanja, kratek oddih med dvema tekmama za življenje in smrt. Kajti še nekaj dni in bataljon se bo povrnil v prvo črto.

Razdejano mestece, kjer so bili nastanjeni, pozna Ivan z vsemi slaščičarnami, krčmami, kabareti in kinom vred do potankosti.

Za bore malo časa je vse to moglo zadostiti njegovim željam po spremembi in kaj hitro je spoznal plehkost vsega. Ne mika ga nikamor več, zato ostaja doma. Njegovi tovariši, tudi teh sedem Slovencev z Gorenjskega, si ne delajo tako težkih misli. Kaj prijetno se zabavajo od jutra do večera.

Mrak je že. Ivan se je zagledal v lepenkasti strop. Domovina ga je letošnjo pomlad poklicala tako močno kot še nikoli. Iz domovine so zabučali lesovi, blagodišeče zavonjale prve vijolice, zašelestele vračajoče se jate lastovk... Sliši šumenje naraslih domačih voda, prisluhne vrenju sokov v grmih in drevju, deklica v rdečem krilu nabira mehkih vrbovih mačic...

Ivan je zaživel v predstave in z vsako globlje je gledalo v njem domotožje, slasti in bolečine polno.

Ivanu je stopila živo pred oči slika, ki se je odigrala, ko se je njihov zdecimirani bataljon pomaknil v zaledje: Četni narednik je delil dopustnice; tudi Ivan je žarečega obraza dobil listek, ki mu je zagotavljal šest tednov prostosti. Izmed Gorenjcev pa nobeden ni šel na dopust. Ivan je poznal njihovo zgodbo: tri meseca delovne službe v Innsbrucku. Odtod so Nemci odšli na dopust, Slovenci pa takoj k vojakom. Tri mesece vaj in nato zopet namesto dopusta južna Francija, odkoder so jih prestavili na vshodno bojišče. Ves čas so jih goljufali za dopust, pa tudi sedaj jim ga ne dajo, ko imajo eno rusko zimo za seboj.

Ivana je zabolela krivica. Pri častnikih je imel precej ugleda, sklenil je zastaviti vse za te fante. A kaj je dosegel? S prošnjo nič! Ravno toliko s prošnjo in protestom, da kdor ima dolžnosti, naj ima tudi pravice. Komaj se je bil vrnil iz četne pisarne in se pričel pripravljati na pot, že ga je klical komandir čete. Njegov dopust je bil preklican, češ da Ivana rabijo.

Duhovno odsoten se je takrat Ivan vrnil v vrvenje zasilne kasarne, po prostorih katere se je razlegala pesem „Urlaubschein, du bist das schönste alles Schönen — Dopustnica, najlepša si vseh stvari." Vsak je bil zaposlen z zavijanjem in mislimi na dom, za nič drugega niso imeli časa.

Tako tudi Ivanov prijatelj in tovariš na spodnjem delu pograda, študent iz Alzacije. Ivan se je vlegel na pograd in se zagledal v temno točko na stropu. Alzačan je nehal peti sredi besede:

„Kaj pa misliš, Ivan? V eni uri gremo!"

Ne, da bi se zganil, je Ivan odgovoril: „Greste..."

„Kaj ti ne greš? Kako to, da ne, saj že kot eno leto nisi imel dopusta?"

„Ne vem." In še le čez nekoliko časa: „Slovenec sem..."

„In zato ti Prusi niso dali dopusta? Ali mislijo, da Slovenec nima hrepenenja po domu?"

„Res", je mislil Ivan. „Priča bi jim lahko bila tole pismo." Razganil je zadnje pismo od sestre in ponovno bral:

„Dragi brat! Pri nas je že pomlad. Malčki so že prinesli zvončkov za v kot, škorci že gnezdijo v duplu, očetov grob je že ozelenel. Začenjajo pomladanska dela: Njivo v Opaškah smo že zorali. Reber na prisojni strani iztrebili in jo ograbili.

Mama je zdrava, a mnogokrat joka. Zaradi Tebe, dragi Ivan, ko molimo zate.

Nedelja se nagiba h koncu. Prvo popoldne letos sem preživela v Rebri, ki je bila vsa v pomladnem žaru. Najraje hodim tja, ker so z njo zvezani najlepši spomini nate, Ivan. Prebrala sem — Bele vrtnice —. Brala sem to knjigo že takrat, ko si mi jo pred dvemi leti podaril za god. Takrat je nisem razumela; a Ti si vedel, kaj bo zame. Ko bi te spet imela pri sebi, ki si me tako razumel. Pridi, Ivan!..."

In še: „Pozdrav od mame, bratcev in mene! Pozdrav od topolov v pomladnem vetru, šumeče Bistrice in dobrotnih domačih dobrav!

Ljubeča Te Ivanka."

Ivan si je šel z roko preko čela. Oh, da, domače dobrave, loke in logi mu ne gredo z misli. Doma je zopet pomlad in, kakor vidi iz pisem, se je v najlepšo pomladno rožo razcvetela sestra.

In on...

Obrnil se je k Alzačanu: „Ti si optimist?"

„Seveda! Kaj ti ne misliš, da bo kdaj drugače?"

„O našem pisatelju Cankarju sem ti že pravil. V povesti „Na Klancu" opisuje revščino slovenske družine. Obupani sin govori:

„Vse slovensko življenje je en sam klanec siromakov, ki mu ni konca ne v prostoru, ne v času. Vsaka klica optimizma takoj usahne. Jaz mislim, da se ne bo nikoli spremenilo!"

Alzačan ga prekine: „Ivan, le malo potrpi... ne smeš govoriti tako, ni prav..."

Nato sta se prisrčno poslovila. Slovenci so bili dodeljeni neki drugi četi. Še tisto noč sta izginila dva, Jernej in Milan. Dezertirala sta,

(Dalje prihodnjič.)

MARIJA IZ MAGDALE

Magda se je zagledala v sončno luč. S polpriprtimi očmi je strmela v pomladno jutro, v srcu pa se je nekaj zganilo. Da, ravno tako lepo jutro je bilo takrat.

Takrat... Magda se je napotila po samotni poti za mestom. Tam na močvirnem travniku je zagledala rumene cvetove. Kalužnice so se ji ponujale. Že je imela v roki šopek.

Poljubila je zlate cvetove, ker je v njih tako ljubko odsevala nezavedna slutnja prihajajoče pomladi. Kakor, da je ona sama poosebljena pomlad, kakor, da cvetovi kličejo in vabijo. Smehljaj na ustih in sončni žarek v očeh jo je izdajal. Sicer bi nihče ne uganil, kaj se godi v srcu.

Samotna pot — sestrica, ki prijazno ponuja roko: „Pojdi z menoj, popeljem te v svet še nepoznanih skrivnosti!"

Magda je zasenčila oči. Sončna luč jo je slepila. Tedaj se je zgodilo tisto, kar je v hipu izpremenilo njeno življenje. Ob njej je stal mlad mož in jo gledal.

Prestrašila se je. Njegove oči pa so govorile: „Sestrica, podari mi žarek pomladi, naj se navžijem vonja prvih rož, ki so podoba tvoje mladosti! Daj, sestrica!"

Magda je strmela v oči, ki so prosile, prosile. Kakor, da jo je nevidna moč prisilila —s tresočo roko je poiskala cvet in mu ga molče ponudila. Nato je v sramu povesila oči in zbežala.

Ni se ozrla, da bi videla, kako je mladi mož strmel za njo.

In potem je bilo vsako pomladno jutro polno skrivnostnih čarov. Shajala sta se in postala prijatelja. Še več. Andrej jo je imenoval svojo nevesto. Toplo se je razgovoril, kadar je v svetlih barvah risal njuno prihodnost.

Magda se je samo nasmehnila. Včasih v tihi sreči, včasih, da potolaži vprašujoče oči, ki so prosile ljubezni. Ah, kje je še čas, ko bo zaklenila svet mladih sanj in odprla duri v hram. poletnega zorenja, skrivnosti in stanja v dihu polne jeseni! Mlada je še, Proč, ti žalostna odpoved, proč ti, ki hočeš ukrasti, pa četudi samo za hip, pa četudi samo košček pomladi!

Andrej je nekoč uganil neodkriti nasmeh stisnjenih ustnic. Žalosten je bil njegov glas, ko je vprašal: „Povej, Magda, po resnici in pravici, ali si srečna?"

Presenečeno ga je pogledala: „Zakaj to vprašuješ, Andrej?"

„Ker slutim, da me ne ljubiš!" Magda je ujela vprašujoč pogled. Te oči so prosile usmiljenja, prosile ljubezni.

Zopet se je nasmehnila, da bi zakrila laž, ki ji je prihajala na ustnice: „Kaj ti prihaja na misel! Prav srečna sem, Andrej!"

Ko je ulovil njeno roko in jo toplo stisnil, bi bila Magda rajši videla, da bi bila brez nje. Gabila se je sama sebi.

Ta prva laž se ji je zapisala globoko v srce, da jo je vselej zabolelo, kadar se je spomnila nanjo. Kajti, ona je bila krivka vsakdanjih laži, ki so jo pogrezale vedno bolj globoko, da ni več videla iz njih. „Saj ga ljubim!" Vsak dan je lagala sama sebi. Le včasih je iz globine duše privrelo kakor hudournik in jo krivilo, da se je bala, da jo zlomi. Hotela je ven, pa ni mogla.

In, zgodilo se je. Vojska. V srce je kanilo težko občutje — strah pred temno prihodnostjo.

Andrej je prišel po slovo. Takrat je Magdo zopet zapekla vest. Vse leto ga je varala. Ali je prav, da ga vara še sedaj, ko gre v nedoločnost in se morda nikdar več ne vrne?

Magda je stisnila ustnice, da jih pripravi za poslednjo laž. Judežev poljub ji je lepel na ustnicah kakor strnjena kri.

Preteklo je leto, to je zvedela: „Andrej je padel!" — Iz oči ji je kanila solza, da je sprostila dušo, ki je vase zaprla vse trpljenje.

Sedaj? Magda je sama. Včasih ji spomin prikliče bledo podobo moža, ki jo je tako ljubil. Takrat podzavestno sluti hrepenenje duše, ki je odvrgla namišljeno srečo. Vendar nje več ne gane. Tako daleč je čas, ko je hrepenela po ljubezni. Postala je vsa druga. Življenje se ji izgublja v enoličnosti, mladost ugaša. Vsako jutro jo kliče na dolžnost, da z nasmejanim licem stopa na delo. Ah, dolžnost z modro nagubanim obrazom in naočniki na nosu!

Z obrazom, ki se boji izdati skrivnost, zaklenjeno brez ključa in ključavnice, da je svoji osebi važen izraz, da z njim zakriva, kako se boji. O, saj bi včasih zapela, pa se ustraši lastnega glasu. Saj bi se včasih nasmehnila, pa se boji greha, nezapisanega v srcu in duši, pač pa zapisanega v obrazih ljudi.

Postala je Marija iz Magdale. Marija — spokornica posvečuje svoje življenje z neprestano odpovedjo; le včasih zahrepeni po roki, ki bi božala, po besedi, ki bi tolažila.

Ob večerih se zagledala v zvezde, ki trosijo žarke ljubezni v razbolelo dušo: Magda jih lovi in hrani. Z njimi bo posipala žalostno domovino, ki hrepeni po ljubezni.

In, ko bo dospela tista ura, ko bo Magdalena spoznala čas, ki sklepa roke tiho na prsi, bo mirno zaspala. Marija iz Magdale je končala svoje delo.

Naše gospodarstvo

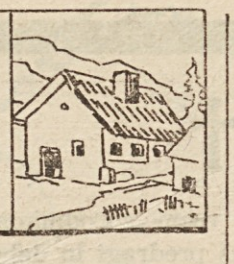

Prvi tedni pujskov do odstavitve

Takoj po končanem prasenju damo prašičke k svinji, da sesajo. Hitro si poišče vsak svoj sesec, ki se ga potem stalno drži. Če je gnezdo veliko ali če je celo več pujskov kot seskov, kar ni nikoli zaželjeno, se vname ostra borba za najboljše seske. Mlade svinje so zaradi tega razburjene in nerade pripustijo mleko. Ker imajo pujski ostre zobe s katerimi povzročajo pri sesanju svinji bolečine, jim osem ostrih zob poščipljemo. Kadar ima svinja več prašičkov kot seskov in nimamo še druge svinje, ki jih ima manj in ki bi ji lahko zaupali kako siroto, moramo najslabše čim prej izločiti in pobiti. Boljše je, da imamo manjše število pujskov ,ki se normalno razvijajo, kot da bi zaradi kakega slabiča ogrožali celo gnezdo. Kdo ima dovolj časa, lahko poskusi vzrediti odvišne prašičke s pomočjo steklenice. Je pa to težko delo, ki zahteva mnogo potrpežljivosti in vztrajnosti.

Pri mladih prašičkih imamo dostikrat velike neuspehe. Cenimo, da pogine v prvih šestih tednih 20 do 25% pujskov, v vsej nadalnji dobi razvoja in v času debelenja pa 10 do 20%. Vzroke te težke izgube iščemo predvsem v slabih svinjakih. V zatohlih, vlažnih, masivnih svinjakih, kamor nikdar ne posijejo sončni žarki, mladi pujski ne morejo uspevati. Kot druge mlade živali potrebujejo tudi prašički za svoj razvoj mnogo svežega zraka in svetlobe. V borbi proti boleznim, ki se jih pri mladih pujskih najbolj bojimo: griža, krastavost, sajavost, koze, kašelj, so nam svež zrak in sončna svetloba najbolj zanesljivi pomočniki. — Dostikrat tudi svinja pomečka kakega prašička; posebno pri svinjah, ki prvič prasijo, je to precej nevarno. Prve dneve po prasitvi bomo na prašičke pazili. Pozneje pa pustimo ponoči v svinjaku luč in se izogibljemo vsakega vznemirjanja svinje. Nekatere svinje so nagnjene k temu, da raztrgajo ali celo požrejo lastne prašičke. Največkrat je to znamenje napačnega krmljenja. Če je pa to podedovana lastnost, moramo tako svinjo čimprej izločiti iz reje. Največ škode povzročajo vsekakor razne bolezni, ki ogrožajo mlade pujske. Vsem je vzrok neke vrste kuga, ki jo imenujemo gripa pujskov. Ker je bolezen nalezljiva in se prenaša s kašljanjem in prskanjem, moramo vsakega obolelega prašička takoj odstraniti od zdravih. Svinjak dobro razkužimo, ga očistimo z lugom in pobelimo.

Prve tri tedne naj dobijo pujski samo materino mleko. Ako svinjo pravilno krmimo, bo tudi v stanju, v tem času gnezdo dobro prehraniti. K dotedanji krmi ji dajemo v ta namen še pol kg krepke krme na vsakega pujska. Krepko krmo sestavimo lahko iz ene tretjine ječmenovega zdroba, ene tretjine ovsenega zdroba, ene tretjine otrobov, in enega litra posnetega mleka. Tudi na čisto pitno vodo ne smemo pozabiti. V prvih dneh po prasitvi ji damo z mlačno vodo pomešane pšenične otrobe in ovseni zdrob.

Da svinjo razbremenimo, prašičke pa počasi navadimo na drugo krmo, jim dajemo od tretjega tedna napoj ječmena, ki mu primešamo nekoliko lesnega oglja. Pujski se tako igraje privadijo novi krmi. Od četrtega tedna naprej jih krmimo že redno trikrat na dan z ječmenovim in ovsenovim zdrobom ter posnetim mlekom. Svežo pitno vodo morajo tudi imeti vedno na razpolago. V petem tednu starosti jim začnemo previdno krmiti tudi parjen krompir in mlado zeleno krmo. Pri krmi za mlade pujske moramo posvečati prav posebno pažnjo čistoči. Po vsakem krmljenju moramo lesena korita očistiti; krmo, ki so jo prašički pustili, damo svinji.

Teža prašičkov znaša ob rojstvu okrog 1,20 kg. V prvih desetih dneh se teža podvoji. V nadalnjem času do tretjega tedna znaša dnevni prirast na teži 15 do 20 dkg. V starosti šestih tednov morajo dobro razviti pujski tehtati 8 do 9 kilogramov.

Če je v bližini svinjska paša ali izpust, pustimo ob lepem sončnem vremenu svinjo z mladimi pujski vred za nekaj ur na prosto. Sveži zrak in sončni žarki neverjetno poživijo mlade živalce in svinjo za nekoliko ur odstranimo od pujskov ter jo pustimo na pašo. Tudi mladi prašički se ob lepem vremenu že lahko sami v tej starosti zletajo na prostem Po malem si začnejo tudi sami iskati hrano

V starosti šestih tednov prašičke odstavimo, če jih mislimo prodati. Če jih bomo pa obdržali za dom, jih raje pustimo še kake tri do štiri tedne pri svinji. Prašički se tako bistveno laže odvadijo na materino mleko in sprememba v načinu krmljenja se izvrši brez vsake škode za razvoj mladih živali. — Po odstavitvi dobijo pujski v začetku isto krmo kot doslej; dnevni prirastek na teži bi moral znašati v tem času 40 do 50 dkg. Ko dosežejo težo 30 kg, kar se zgodi približno s 14 tedni, so prašiči za spremembe v krmi in vzreji manj občutljivi.

Glavnato zelje za seme

Seme glavnatega zelja pridelujemo z uporabo dobro razvitih zeljnatih glav ali štorov ali sadik.

Pridobivanje semena z uporabo glav: Naša glavna skrb mora biti usmerjena v to, da dobimo jeseni lepe glave. Čas setve se ravna pač po različnih sortah. Trajne sorte sejemo konec marca, jesenske sorte od srede do konca aprila, zgodnje pa še pozneje. Do jeseni se morajo glave dobro razviti. Nezadostno dozorele glave se čez zimo slabo držijo. Za seme odberemo glave že na njivi. Porujemo jih skupaj s koreninami in štori. Za prezimovanje zeljnatih glav so primerni pred zmrzovanjem varni prstori, kleti, zasipnice ali tople grede.

Spomladi, konec marca do začetka aprila je treba pripraviti zemljo za saditev. Na 10 arov (10 ha) dodamo 4 kg čistega dušika, 5 kg fosforne kisline in 8 kg kalija. Zeljnate glave sadimo v razdalji 80×80 cm. Posadimo jih trdno v zemljo tako globoko, da gledajo iz zemlje samo za ped visoko. Če posamezne glave ne razvijejo srčnega poganjka, jih počez prerežemo. Nega obstoji samo v čistem držanju njive, da se ne more razbohotiti plevel.

Pridobivanje semena iz štorov: Gornji način je dražji, ker posadimo cele glave, ki bi jih sicer lahko koristno uporabili v gospodinjstvu. Zaradi tega smo prešli k pridelovanju semena s sajenjem samih štorov. Uporabljamo samo take štore, ki izhajajo od najlepših, zelo dobro razvitih glav. Pridelek semena pri tem načinu je navadno nekoliko manjši, ker manjka srčni poganjek. Da bi ta nedostatek izravnali, navrtavajo nekateri z dobrim uspehom štore s svedrom. Prav tako kot glave morajo tudi štori prezimiti v prostoru, ki je varen pred mrazom. Štore sadimo spomladi v razdalji 50×50 cm. Gnojenje je enako kot v prvem primeru.

Pridelovanje semena s sadikami: Ta način je najpreprostejši in zato tudi najbolj razširjen. Pozne sorte sejemo konec maja, srednje sredi junija, zgodnje pa začetkom julija v posebne gredice v razdalji 20 cm. Da nam ptiči ne pojedo klijočega semena, preprežemo ves posejan prostor s prejo.

Sadike poznih sort presadimo na stalno mesto sredi julija, srednjih in zgodnjih sort pa sredi avgusta. Kot predsadež se dobro obnese lucerna po prvi košnji, zgodnji krompir, ozimni ječmen ali grah. Razdalje med vrstami naj znašajo kakih 50 cm. Ker nam včasih pozimi mraz napravi precej škode, se priporoča saditi v vrsti precej gosto in sicer kakih 15 do 20 cm sadiko od sadike. Če nam v takem nasadu čez zimo 50% sadik dobro prezimijo, bo stanje še vedno zadovoljivo. Kadar pa vse sadike dobro prezimijo, jih moramo spomladi preredčiti. — Gnojenje je enako kot v prvem in drugem primeru.

Ta način ima na žalost tudi svoje nedostatke. Dostikrat se zgodi, da bolhe uničijo ves nasad ali da čez zimo vse sadike propadejo. Obstoja tudi možnost, da se spomladi večje število sadik ne razvije v stebla ampak v glave. To se zgodi zlasti takrat, kadar seme ne vsejemo ob pravem času, ali če sadik ob pravem času ne presadimo. Pravi čas se ne da točno določiti, odvisen je od sorte in krajevnih razmer; merodajne so v tem pogledu krajevne izkušnje.

Zelje se medsebojno oplaja, zato mora biti med posameznimi sortami in vrstami najmanj 600 metrov razdalje. — Žetev, ki jo navadno izvršimo s srpom, pade v mesec julij ali avgust ,ko začno stroki dobivati rujavo barvo. Požeta stebla povežemo v snope ter jih na njivi ali v kozelcu pustimo popolnoma dozoreti. Spravimo jih lahko tudi pod streho v kakem zračnem prostoru. Zelje omlatimo s cepci, mlatilnico ali z roko, če so manjše količine. Omlačeno seme plitko razprostremo na podu ali plahti, da se popolnoma posuši.

Zakaj pridelovanje korenja nazaduje?

Pridelovanje korenja kljub visokim pridelkom, njegovi veliki krmilni vrednosti in izredno povoljnemu učinku na zdravstveno stanje živali zavzema pri nas le majhne površine. Njegovo pridelovanje celo nazaduje že več desetletij. Glavni vzrok za ta pojav leži v tem, ker zahteva korenje veliko ročnega dela, in ker se v prvi dobi rasti zelo počasi razvija, kar močno otežkoča uničevanje plevela. Zlasti na manjših in srednjih kmetijah, kjer ne primanjkuje delavnih moči, bi bilo priporočati, da bi dobila kultura korenja zopet več prijateljev. Predvsem živinorejci naj se nauče znova ceniti korenje, ki predstavlja odlično krmo za mlado in plemensko živino.

Korenje pridelujemo ali v čisti kulturi ali kot podkulturo (drugi sadež) — strniščno korenje. Kjer ga sejemo kot samostojno kulturo, mu dajemo v plodoredu mesto navadno med dvema žitaricama. Kadar ga pa sejemo pod žita, potem dajemo na boljši zemlji prednost ječmenu, na lahki zemlji pa rži. V suhih letih mu pod žitaricami navadno primanjkuje vode. Ob žetvi ječmena ali rži moramo paziti, da jih požanjemo tako visoko, da ostanejo rastline korenja nepoškodovane. Takoj po žetvi je potrebno, da njivo prebranamo in okopljemo, s čimer poživimo razvoj korenja. Po prvem dežju porujemo strnišče, nakar se korenje hitro opomore.

Za korenje v čisti kulturi je potrebna zimska brazda. Hlevski gnoj izkorišča korenje zelo dobro, podorati ga moramo že jeseni. Z gnojnico gnojimo korenju poleti; brez zadostne preskrbe korenja z dušičnatimi gnojili ne moremo pričakovati največjih pridelkov. Korenje, vsejano kot podkultura v ječmen, naj dobi po žetvi ječmena dušično gnojilo v obliki gnojnice ali umetnih gnojil. Korenje potrebuje tudi mnogo kalija, manj pa fosforne kisline. Tudi apna v zemlji ne sme primanjkovati.

V ozimine sejemo korenje zgodaj spomladi, takoj po prvem brananju. Vsejemo ga lahko tudi skupaj z jarim ječmenom. Seme naj pride plitko v zemljo, v težki zemlji do pol centimetra globoko, v lahki pa največ do dva centimetra. Za posetev enega hektara potrebujemo 4 do 5 kg semena. Za spomladansko slano je korenje malo občutljivo, zato ga lahko sejemo zgodaj. V čisti kulturi sejemo korenje v zaporednem vrstnem redu neposredno za jarimi žiti, torej v marcu ali aprilu, kakor pač odgovarja posameznim krajevnim razmeram. Obdelovanje korenja obsega okopavanje, preredčenje rastlin in zatiranje plevela. Veliko ročnega dela zehteva tudi spravljanje korenja jeseni. Ker je korenje za mraz malo občutljivo, ga začnemo spravljati pozno jeseni, ker se še debeli.

Za krmo moremo uporabljati korenje prav pri vseh domačih živalih. Izkušnje nam vedno znova potrjujejo, kako ugodno učinkuje korenje na zdravje živali. Največ krmilnih uspehov s korenjem moramo pripisovati visokemu procentu karotina v njem, ki je nosilec vitamina A. Mlada živina; teleta, žrebeta in rastoči prašiči krasno uspevajo, če jim krmimo korenje. Nič manjših uspehov ne dosežemo, če krmimo s korenjem mlečne krave ali breje svinje, tako da nam korenja navadno vse prekmalu zmanjka. Za pitanje živali te zdrave krme ne bomo uporabljali. — Tudi listje korenja je bogato na suhih snoveh in beljakovinah. Vsebuje 18,2% suhe snovi, 1,5% prebavljivih beljakovin in 7,8% škroba ter precej pepela, zlasti apna. Po krmilni vrednosti prekaša listje vseh drugih okopavin. Krmimo ga goveji živini in tudi prašičem.

Ženski kotiček

NEKAJ *modnih nasvetov*

V zadnji številki našega lista, smo priobčili načrt za dve nežni bluzi. Seveda, k lepi bluzi spada tudi primerno krilo. Sicer si je v današnjih časih mnogo težje nabaviti lepo

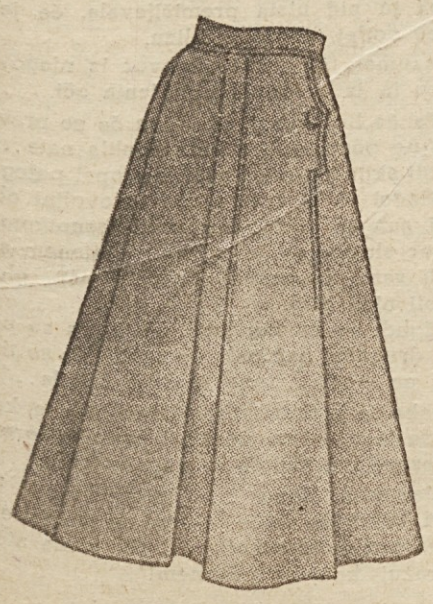

volneno krilo kakor lahno bluzo, toda morda bi hotela katera izmed naših čitateljic prenoviti staro, že obnošeno krilo, odnosno

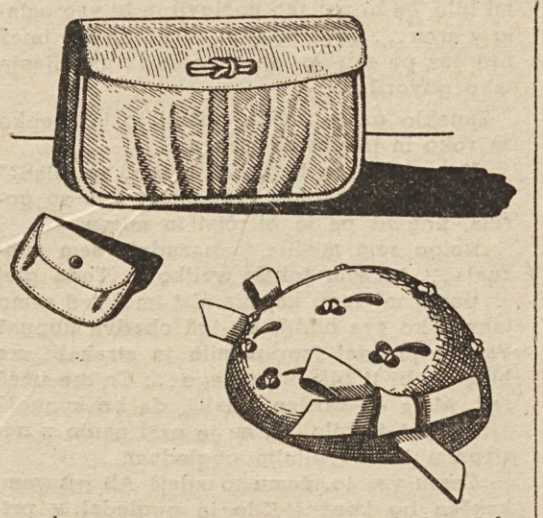

ga obrniti ter mu dati moderno obliko. Zelo bi nas veselilo, če bi z našimi nasveti vsaj nekoliko odpomogli pri težavnem oblačilnem vprašanju.

* * *

Krilo, ki ga vidite na sliki je odzadaj gladko, spredaj pa ima dve globoki gubi in všite žepe, ki jih postrani zapenjamo z gumbom. Na levi strani krila pod žepno zaporo je razporek, dolg 15 do 20 cm. Krilo naj bo iz gladkega, lahko pa tudi iz črtastega blaga. Barv ne morem predpisovati, ker se danes pač ne more dosti izbirati.

Če napraviš novo krilo iz starega, ki je bilo morda ozko, tedaj lahko vložiš gube iz drugega blaga. Tako kombinirano krilo bo zelo zanimivo. Seveda se morajo barve ujemati! Lepo je modro krilo z rjavimi, temnozeleno s svetlozelenimi in vinskordeče krilo s sivimi gubami.

K lepi oblekci spada tudi ljubka čepica in ročna torbica. Takšno čepico, kakor jo vidite na sliki, si daste lahko napraviti iz prav vsakega že obnošenega klobuka. Seveda je lepo, če se barva čepice ujema z barvo plašča ali kostima. Zelo lepo je tudi, če si morete napraviti čepico in torbico iste barve.

Za torbico lahko vzamete usnje, klobučevino ali morda blago od plašča. Tudi iz kakšne stare aktovke si jo lahko urežete, toda usnje mora biti še dobro ter ne zamazano. Če vzamete usnje, naj vam jo napravi torbar, iz klobučevine ali blaga, pa jo lahko napravite kar same.

Torbica je podložena z močnim blagom, najboljši je taft. Na znotranji strani ima všita dva žepka. Med blago in podlogo všijete prožno lepenko, da vam torbica obdrži obliko. Odzadaj napravite iz istega blaga zanko za roko. Zapira se z močno zaponko, ki vam jo pritrdi torbar ali čevljar.

Dovolj je nasvetov za danes. Če boste marljive ne boste v zadregi, kaj bi si medsebojno podarile za pirhe.

„Po travniku rožce cvetejo . . ."

Ozri se naokrog! Kako vse živahneje diha, utriplje, živi . . . Nad nami se smehlja sinje nebo in nas navdaja z novimi nadami. Pod nebeškim svodom pa letajo drobni pevčki in nam krajšajo čas. Čebelice ven iz ulnjaka, k svatovanju! Po sončnih rebrih že vabi sladki nektar. Otrok, ne lovi mi metuljčka, pusti ga naj leta preko pisanih livad in oznanja ljudem pomlad, saj ga je sam Bogec ustvaril zato. — Kdo bi še mislil na greh; v kateri duši je še prostora za nevoščljivost in napuh spričo vse te lepote? S tem bi vendar skrunili radujoče stvarstvo, v katerem je vse harmonično in lepo.

†

S potrtim srcem javljamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretužno vest, da je naš predragi in dobri

Oto Inzko,

vojaški zdravnik,

v najlepši starosti od 24 let dne 4. julija 1945 zvečer v Pisi (Italija) v vojnem ujetništvu preminul.

Njegove zemeljske ostanke so položili na vojaškem pokopališču k večnemu počitku.

Sv. maše zadušnice so se darovale v ponedeljek dne 1. aprila 1946 v župni cerkvi Sv. Lamberta v Svečah.

Zahvala

Vsem, ki so nam ob težki izgubi našega

Otija

ustmeno ali pismeno izrazili sožalje, se udeležili sv. maš in z nami sočustvovali, izrekamo našo iskreno zahvalo.

Prav posebno bodi izrečena naša prisrčna zahvala preč. gosp. dr. Janko Hornböku, župniku iz Podgorij za opravljene cerkvene obrede in tolažilne besede, kakor tudi domačemu župniku preč. gosp. Filipu Jandl in duhovniku pomočniku. Nadalje se zahvaljujemo domačemu pevskemu zboru za ganljive žalostinke.

Vsem in vsakomur: Bog plačaj!

Sveče, dne 2. aprila 1946.

Žalujoči:

Valentin in **Marija Inzko,** starši,
Valentin in **France,** brata, **Mija,** sestra.

Zahvala

Vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, ki ste v tako obilnem številu spremili na zadnji poti našega dragega in nepozabnega moža, očeta, starega očeta in brata

Honzija Šparovec

se najiskreneje zahvaljujemo.

Prav posebno se zahvaljujemo Slovenskemu pevskemu zboru v Borovljah za krasne in ganljive žalostinke ob prepeljavi in ob odprtem grobu. Istotako prisrčna hvala za darovane vence ter vse izraze sočutja.

Borovlje, 31. marca 1946.

Žalujoča žena ter otroci z družinami.

IZJAVA.

Podpisani izjavljajo, da je članek „Svoboda bogoslužja" v „Koroški Kroniki", štev. 13 z 23. 3. 1946, v kolikor se tiče Šent Štefanske in Voberske župnije, neresničen. Dotični odstavek se glasi: „S posebnim pavdarkom le naglašamo, da je bil slovenski jezik v Vobrah-Sv. Štefanu in v grebinjskem samostanu izrinjen iz cerkve na podlagi podpisov proti slovenski pridigi in da bolj nezaupljivi celo trdijo, da sta gospoda te podpise naročila.

Resnica je glede Šent Štefanske fare, da se vrši služba božja skoraj izključno v slovenskem jeziku (evangelij in oznanilo se prebereta tudi nemško in ob visokih praznikih se pridiguje poleg slovensko tudi nemško).

Glede Voberške župnije je resnica, da se zgolj ob nedeljah in praznikih pridiguje in poje pri dopoldanski službi božji v obeh jezikih in se na željo staršev včasih tudi nekaj moli z otroci v nemškem jeziku.

Popolnoma je neresnično in to velja za obe župniji, da bi se pobirali podpisi proti slovenski pridigi in povsem je neresnično, da bi „gospod" podpise naročil.

Vobre, dne 2. aprila 1946 .

Volitve v Grčiji

Pri nedeljskih volitvah so doživeli vsi člani vlade poraz, izvzemši ministrskega predsednika Sophoulis-a, ministra pravde Mavros-a, ministra za obnovo Krassathakis-a in glavnega guvernerja za Kreto Volouthakis-a.

Po dosedanjih poročilih o volitvah so sicer zmagali rojalisti, vendar pa ne z ono večino glasov, ki so jo bili pričakovali. Z malo razliko glasov stoje za njimi liberalci in unionisti. Obe ekstremni stranki, levičarska in desničarstka sta doživeli neuspeh, popoln polom pa pripadniki t. zv. organizacije „X", ki je neoficielno nastopala kot stranka in vodila pravcato teroristično desničarsko kampanjo.

Kar se tiče udeležbe pri volitvah, izgleda, da se je kljub pozivu EAM, naj se ljudstvo volitev ne udeleži, podalo v Atenskem področju od desetih volilnih upravičencev šest na volišče. Iz prvih poročil je razvidno, da je bila na vsem Peloponezu udeležba 90 odstotna, v obeh levičarskih področjih srednje Grčije pa 50, oziroma 21 odstotna. Oni, ki se niso udeležili volitev, so bili večinoma zastopniki mlajše generacije.

Vobre

Na članek, ki smo ga v prejšnji številki nešega lista objavili (Svoboda bogoslužja), nam je g. župnik Krištof Zebedin prinesel izjavo, ki jo priobčujemo. Povdarjamo še enkrat, da članek ni bil napisan od uredništva, kot smo to že v prejšnji številki naznanili.

MALI OGLASI

Prikupen fant, star 33 let, kmečki sin, srednje postave, navajen vseh kmečkih del, kakor tudi ravnanja s konji in raznih električnih ter motornih strojev, želi spoznati vdovo ali gospodično med 25. in 30. letom, ki ima nekaj posestva. Prevzame tudi oskrbniško mesto, ali pa gre za delavca. Plača po dogovoru. Cenjene ponudbe poslati na naslov: Martič Leopold, Škofiče--Schiefling am See 3.

Lesni delavec, vajen dela na žagi, lesni industriji in gozdu, želi namestitve pri kaki lesni industriji v bližini Beljaka, Celovca ali Železne kaple. Ponudbe poslati na „Koroško kroniko".

Manjše ali srednje posestvo želi vzeti v najem ali oskrbo pridna slovenska družina. Ponudbe poslati na: Schuster Johan, Beljak (Villach), Muldenweg 32.

Davčni svetovalec. Suttner Peter, davčni ravnatelj v pokoju in knjigovodski izvedenec, je bil z odlokom finančnega ministrstva od dne 18. marca 1946 imenovan za davčnega svetovalca. — Uradne ure od 9.—12. ure dopoldne. Pisarna je v Celovcu, Alter Platz 2, 1. nadstr. (Landschaftsapotheke)

Poizvedbe:

Komur je kaj znanega o **Arhar Leopoldu,** rojenem v Gornji Dobravi pri Gorenji vasi (Slovenija) ,kateri je bil ob koncu vojne v bolnici v Celovcu, naj sporoči na: Vojska Boris, UNRRA D. P. Camp PeggezLienz, bar. 23/3.

Kdo ve kaj o mojem sinu, podčastniku **Jožefu Lučovnik,** roj 23. II. 1913. v Šmarjeti v Rožu? Zadnje sporočilo od 22. marca 1945 (F. P. št. 18949 M) je iz Čehoslovaške. — Sporočila, prosim, poslati proti lepi nagradi Jožefu Lučovnik, pd. Jančič, Tribl, p. Šmarjeta v Rožu (St. Margarethen i. Ros.)

Prosim vsakogar, ki bi kaj vedel o **Rostohar Vinku,** doma iz okolice Št. Jerneja pri Krškem, da to sporoči na naslov Oset France, Lienz, Nussdorfer Strasse 29 a (Osttirol).

Jugoslovanski izseljenci! Kdor kaj ve o **Ane Lentschek** iz Škofje Loke, ki je bila baje meseca januarja 1946 izgnana iz Jugoslavije, naj blagovoli to sporočiti proti povračilu stroškov na Nikolaj Lentschek, Notar (zast.) St. Veit a. d. Glan.

Komur je kaj znano o mojih bratih **Francu, Karlu** in **Ludviku Korbar** iz Poženka, p. Cerklje pri Kranju, naj to sporoči na naslov: Ivana Frantar, UNRRA D. P. Camp, Lienz-Peggez XXIX/9.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba *IVAN CANKAR*

18

„Gledajo kakor izpod presilnega bremena, pa še kose ni na rami; hodijo, kakor bi se tresle in omahovale noge pod težkim križem... Obsojenci!..."

Pozdravljali so ga, časih se je celo dotaknila roka klobuka. Toda prijaznega pogleda ni bilo, zlovoljen in skoro zasmehujoč je bil njih pozdrav.

„Kako bi jih mogel ljubiti, kako bi jim mogel biti brat? In če bi jih ljubil — z okrutno silo bi mi izrivali ljubezen iz srca... Zatorej strani, pa Bog z vami vsemi!"

Za vasjo je ugledal Hanco, ki je stopala počasi v hrib. V tistem hipu, ko se je zasvetilo tam njeno pisano krilo, se je narahlo nasmehnil; skrito, neradovoljno sočutje je bilo v nasmehu.

„Kakor mamca, tako široka in neokretna je v tem pisanem krilu ;in tudi ruto si je prevezala okoli vratu kakor mamca... Počasi hodi, s povešeno glavo, Bog vedi, kod romajo zdaj njene misli!"

Nasmeh je ostal na ustnicah; mehka, sočutna ljubezen se je budila v srcu.

„Hanca!"

Postala je in je čakala, Mate pa se je začudil, da mu ni pohitela nasproti.

„Dobro jutro, Hanca!... Saj nisem kesan; ni še solnca!"

„„Zgoden si, nisem še mislila, da prideš! Ali si se poslovil od doma?""

„Poslovil sem se in zato sem zdaj tako vesel! Lahko so mi napravili pot, ni treba nič solz in nič domotožja! Celo od matere sem se poslovil za zmerom. Nisem se ozrl, ko sem stopil na cesto, pa vendar sem vedel natanko, da se tudi ona ni ozrla za menoj... Zakaj čutil bi bil njen pogled in bi zdaj morda ne bil tako vesel... Lahko se poslavlja tujec, popotnik!"

Trpkost je bila v njegovih besedah in Hanca je vedela, da radost v srcu ni zelo velika.

„Tako rad odhajaš in z lahkim korakom, pa ti je hudo!"

„„Ej, glej, kdaj pa si pogledala tako natanko v moje srce? Res, na dnu srca je ostalo nekaj te neprijazne, dremajoče samote iz globeli, toda mislim, da jo prežene solnce zunaj... Pozna se vsem, ki so bili rojeni v tem kraju; nikoli se ne otresejo poslednjega znamenja — kakor kozavi hodijo po svetu... Glej, tam se že sveti, že naju pozdravlja solnce!""

Nad hribom se je pretrgala meglena plast, zasijalo je čisto nebo; prav nad hribom, v silni daljavi, je rdelo dvoje tankih, dolgih oblakov, skoro potopljenih v luči jutranjega solnca.

„Čas bo že skoro, Mate, da se vrneš; pa potrpi še malo ;v slovo bi ti rada še nekaj povedala, nekaj bi te še rada prašala..."

Gledala je v tla, ko je govorila; njen glas je bil zelo resen, besede niso hotele gladko iz ust in lica so zardevala.

„Veliko sem mislila zdaj, ko si bil tukaj, pa se ti nisem upala povedati. Ali težko bi mi bilo, če bi se tako poslovil in bi vse ostalo v srcu... Tolikokrat si rekel, da me imaš rad, jaz pa mislim, da si samo iz usmiljenja tako govoril..."

Zapeklo ga je v lica, stisnil jo je krepko za roko in je postal pred njo.

„Hanca, kaj se ti blede? Odkod te misli?"

Izvila mu je roko; tudi njena lica so gorela, pogled pa je bil čist in miren.

„Dolgo sem mislila in nazadnje sem spoznala... in sem jokala veliko... Toda glej ... povej mi sam: kaj me nisi imel rad samo takrat, ko sva hodila še tod obadva uboga? Vse se je zdaj izpremenilo in strah bi me bilo, da bi ti bila v nadlego... Če me imaš rad, Mate — kakšen, misliš, da bo konec?"

Prvikrat je bilo, da se je ozrl nanjo z nestrpnim in zlovoljnim pogledom.

„Čemu vse to, čemu to zdaj? Ali jaz vem, kakšen bo konec? Kdo je pogledal v prihodnost?"

In začutil je s strahom in srdom, da se mu je ovila okrog telesa nova in močna vez, ki bi je ne pretrgal z vsem naporom, komaj da bi jo presekal.

„O, ne Mate!... Le nate sem mislila, ne nase! Le tebi bi bilo sitno in težko, če bi me moral voditi za roko, ko je tvoja pot vsa drugačna in vsa lepša, samo zate ustvarjena! ...Že takrat sem pomislila, ko naju je srečala ženska in si tako hitro izpustil mojo roko, ker te je bilo sram. Takrat si vedel, da ne morem s tabo, jaz pa sem bila nespametna in sem jokala... Kakšen bi mogel biti konec, če bi zmerom tako hodila, roko v roki, in bi se ozirali ljudje za nama? Mate, nič več bi ne bilo veselo tvoje življenje!"

Zaskelelo ga je v srcu, ni mogel odgovoriti naravnost. Položil bi ji roko okoli vratu, zaklical — „Ne, Hanca, lažeš!" — a ni si upal. Pogledal ji je naravnost v oči in jecal je z neodločnim glasom.

„Kolikokrat sem ti že povedal, Hanca, da se vrnem, da pridem pote, kadar bo čas... Čemu bi zdaj govorila o tem, ko je še daleč tisti čas?" Takrat sta govorila — v čudovito prihodnost so frfotale pisane sanje in obema je bilo prazniško pri srcu, zakaj lepše so bile sanje nego bi mogla biti kdaj resnica sama in nič nista premišljevala, če je še daleč dotlej, ali če je blizu.

Razumela je pravi odgovor iz njegovega glasu in iz njegovih povešenih oči.

„Pa če boš zunaj, Mate, in če se prav nikoli ne povrneš, jaz bom mislila nate..."

Bolj sključen nego prej je stopal poleg nje in Hanci se je zdel njegov zlovoljni obraz bolj suh in star nego pred trenotkom. In kakor slutnja se je zgenilo v njenem srcu. Tudi sama je povesila oči in tišji, globlji je bil njen glas.

„Zgodi se morda kdaj, Mate, da se povrneš drugače... morda se zgodi, da se ti potoži po meni... tedaj te bom čakala.."

Roka se je doteknila roke in bilo je, kakor da se je v tistem trenotku preselila grenka, nerazumljiva slutnja v njegovo srce.

„Jaz vem, Hanca . . . bodi danes in bodi jutri kakor že hoče — za zmerom se ne bova poslovila nikoli . . . Zato me nič ne izpražuj, kdaj se povrnem!"

(Dalje prihodnjič)

„Koroška Kronika" izhaja tedensko vsak petek in stane dostavljena po pošti ali raznašalcu 90 grošev mesečno. Naročnino je treba plačati v naprej. — List izdaja Britanska obveščevalna služba. Uredništvo in uprava lista sta v Celovcu, Völkermarkter Ring 25/I. Telefon 2001. Rokopisi se ne vračajo.